Kultūros savaitraštis „7 meno dienos“ | www.7md.lt

7md

2017 m. kovo 17 d., penktadienis

Nr. 11 (1205) | Kaina 0,90 Eur

D*ailė* | **M***uzika* | **T***eatras* | **K***inas* | **F***otografija*

2
Įspūdis iš pirmojo jaunųjų pianistų konkurso „Lisztofonija“

3
Apie spektaklį „Terapijos“ OKT Studijoje

4
Jevgenijaus Vachtangovo teatro viešnagė Lietuvoje

5
„Kino pavasario“ filmai

6
Jurgos Barilaitės paroda „Vitrinoje“

8
Wojciechas Smarzowskis apie „Voluinę“

Parodos „NANA NANANAANA“ fragmentas

A. Narušytės nuotr.

Sovietinės vaikų iliustracijos renesansas

Julija Reklaitė kalbina dailės istorikę Giedrę Jankevičiūtę

Pokalbį paskatino Indijos leidyklos „Tarabooks“ kartu su Lietuvos kultūros institutu 2017 m. kovą anglų ir vokiečių kalbomis išleista knyga „Another History of the Children's Picture Books. From Soviet Lithuania to India“ („Kitokia vaikiškos paveikslėlių knygos istorija. Nuo Sovietų Lietuvos iki Indijos“), kurios autorės – lietuvė Giedrė Jankevičiūtė ir indė V. Geetha. Knyga pristatoma šių metų Leipcigo knygų ir Bolonijos vaikų knygų mugėse, Bolonijoje pokalbį su autorėmis veda „Thames & Hudson“ leidyklos vaikų literatūros leidybos direktorius Rogeris Thorpas. Tai sėkmės istorijos pavyzdys, kuris atskleidžia, kaip netikėtai mūsų pačių periferiniu laikomas kultūros paveldo objektas atsiranda augančio tarptautinio susidomėjimo akiratyje.

„Tarabooks“ – Tamil Nadu valstijos sostinėje Čenajuje veikianti pasaulinio garso leidykla, turinti net ne šimtus, bet tūkstančius gerbėjų Europoje, JAV, Japonijoje, Pietų Amerikoje, populiari, be abejo, ir gimtojoje Indijoje. Labiausiai leidyklą išgarsino rankų darbo knygos, kurias dažniausiai kuria tradiciniai indų menininkai, bendradarbiaudami su leidybos profesionalais – tekstų autoriais ir dizaineriais. Išleisti studiją apie iliustruotas sovietines vaikų knygas Indijoje ir su šiuo reiškiniu besisiejantį Lietuvos atvejį „Tarabooks“ paskatino susidomėjimas grafinio dizaino istorija. Iki šiol leidėjų akys krypo į Indijos grafinio dizaino reiškinius – degtukų dėžučių etiketes, kino plakatus, kalendorius su vaikų atvaizdais. Rengiant visas šias knygas prisidėjo V. Geetha. Būtent jos iniciatyva parašyta ir naujausia grafinio dizaino istorijai skirta leidyklos knyga, pristatanti sovietinio laikotarpio Lietuvos vaikams skirtų knygų iliustracijas, jų kūrimo ir vartojimo kontekstą.

Giedrė Jankevičiūtė

R. Mickevičiūtės nuotr.

Jūsų su Geetha knyga išėjo įspūdingu tiražu – 1000 egzempliorių vokiškai ir 2000 angliškai. Dvikalbis menotyrinės knygos variantas su pradiniu 3000 tūkstančių egzempliorių tiražu. Negirdėtas atvejis šiuolaikinėje Lietuvos menotyros istorijoje!

Ką galiu pridurti? Tu visiškai teisi. Kai leidžiame menotyros knygas lietuvių kalba, apie tokią auditoriją nedrįstame net svajoti. Auditorijos masto požiūriu ši studija, matyt, liks mano karjeros viršūnė, nors didžiąją savo, kaip tyrinėtojos, jėgų ir gebėjimų dalį skyriau ir skiriu anaiptol ne vaikų knygų iliustracijoms. Dar vienas įrodymas, kad knygos gyvena savo gyvenimą.

Jei neklystu, viskas prasidėjo prieš šešetą metų – 2011-ųjų Bolonijos vaikų knygų mugėje, kur Lietuva pasirodė garbės viešnios teisėmis?

Taip, Lietuvos pasirodymas buvo itin ryškus. Visko mačiusius mugės dalyvius sužavėjo pagrindinis mūsų stendas, kurį puikiai įrengė Vilniaus architektų biuras „Processoffice“. Dėmesį patraukė ir mudviejų su Jolita Liškevičiene kuruota, „Processoffice“ apipavidalinta sovietinės vaikų knygų iliustracijos paroda *Archiginnasio* – nuo XVI a. iki XVIII a. universitetui, o

Nukelta į 7 psl.

Didesnės ambicijos ateičiai

Įspūdis iš pirmojo jaunųjų pianistų konkurso „Lisztofonija“

Rasa Murauskaitė

„Šiandienos renginys – tik naujas bandymas, tačiau ir upė prasideda nuo šaltinio. Tikimės, kad vieną dieną šis konkursas galbūt taps tarptautiniu“, – kovo 8 d. Lietuvos muzikos ir teatro akademijos Didžiojoje salėje vykusioje jaunųjų pianistų konkurso „Lisztofonija“ apdovanojimų ceremonijoje kalbėjo jo įkvėpėja ir komisijos pirmininkė, LMTA profesorė, pianistė Mūza Rubackytė.

Pirmą kartą rengiamai „Lisztofonijai“ dėmesys buvo nemenkas. Tačiau pats renginys kamerinis – jame varžėsi vos šeši dalyviai, o ir žiūrovų daugumą sudarė LMTA bendruomenė ar konkursantų artimieji. Tiesa, galimybę dalyvauti ribojo sąlyga, teigianti, jog konkursas skirtas Lietuvoje studijuojantiems ar anksčiau čia studijavusiems jauniesiems atlikėjams. Juos vertinusią komisiją taip pat sudarė žymūs lietuvių muzikai – žiuri pirmininkė M. Rubackytė, LMTA Fortepijono katedros vedėjas, profesorius Jurgis Karnavičius, profesorė Birutė Vainiūnaitė ir dvi jaunosios kartos pianistės – Eglė Andrejevaitė ir Emilija Žukauskaitė.

Bene ambicingiausia – pati konkurso programa, kurią sudarė vienas arba keli Ferenco Liszto kūriniai, perdirbimai ar transkripcijos. Pianistams šio legendinio atlikėjo ir kompozitoriaus muzika kiekvienąkart yra didžiulis iššūkis. Tai tarsi lakmuso popierėlis, galintis daug pasakyti ir apie atlikėjo meninę brandą, ir apie jo techniką.

Vincenzo De Martino

D. Matvejevo nuotr.

Kokybiškai atlikti Liszto „Mefisto valsus“, koncertinius etiudus ar net mažesnės apimties pjeses yra sudėtinga net profesionalams. Taigi, programos atžvilgiu „Lisztofonija“ taiko į aukštą standartą, iš atlikėjo reikalaujantį didelio talento ir atidaus pasirengimo, o konkurso dalyvių pasirodymai dar kartą įrodė, jog iki Liszto muzikos reikia „užaugti“.

Konkursą pradėjęs LMTA studentas Natanas Bairakas, apdovanotas diplomu, dar stokoja technikos bei muzikinės brandos. Kliuvo ir pats jo prisilietimas prie instrumento, dinaminių niuansų stoka. Pirmąją pjesę „La Lugubre Gondola“ jis atliko gana tvarkingai, nors ir pilkokai, bet pagroti „Vengriškąją rapsodiją“ Nr. 8 fis-moll jam akivaizdžiai buvo sudėtinga. Pianistui šiame kūrinyje būtina rasti būdus, kaip kontrastingus, dinamiškus epizodus sujungti ir atskleisti šio laisvės kupino kūrinio formą. To atlikėjui padaryti, deja, nepavyko.

Skambinant LMTA magistrantei Aušrinei Garsonaitei jautėsi neblogas techninis pasirengimas, tvarkingas atlikimas. Tačiau muzikalumo, romantinio polėkio pasigedau, frazavimas „sausokas“, „mokiniškas“, stokota judėjimo, išklausymo. Jos programą užbaigusi Giuseppe's Verdi–Ferenzo Liszto Koncertinė parafrazė operos „Rigoletas“ temomis atlikta tarsi be polėkio. Todėl iškart po to pasirodžius Nacionalinės M. K. Čiurlionio menų mokyklos abiturientui Ignui Maknickui buvo justi didžiulis pokytis – ne be reikalo jam atiteko II vieta. Tik pianistui pradėjus groti buvo akivaizdu, jog atlikėjas labai įsigilinęs į kiekvieną kompoziciją. Jo atlikta „Paguoda“ Nr. 3 Des-dur buvo labai jautri, subtili, kupina romantinės dvasios. Žavėjo išraiškingas frazavimas, formos pojūtis, ypač subtilus *piano*. Antrasis I. Maknicko atliktas kūrinys, „Mefisto valsas“ Nr. 1, ir techniškai, ir formos požiūriu yra labai sudėtingas. Čia susilieja aukščiausio techninio meistriškumo epizodai ir ypatingo muzikalumo reikalaujanti lyrika. Ne kartą šį ar kitus „Mefisto valsus“ teko girdėti įvairiuose konkursuose – be priekaištų juos atlikti pavyksta retam. I. Maknicko pasirodymas turi potencialo dar „augti“, tačiau talentingos pastangos buvo akivaizdžios.

Nors pelnė tik diplomą, neblogai pasirodė ir akademiją jau baigęs pianistas Paulius Matuzas. Muzikinių iššūkių kupiną „Ispanišką rapsodiją“ jis paskambino gana tvarkingai, neabejingai, jo interpretacija nestokojo ir spalvingumo. Paskutinė konkurso perklausoje grojusi Gabrielė Sutkutė šiuo metu studijuoja Londono karališkojoje akademijoje. Ši pianistė sužavėjo puikia technika ir precizika – užtikrintai ir aiškiai ji atliko tiek Koncertinį etiudą „Nykštukų ratelis“, tiek „Tarantelą“ iš ciklo „Klajonių metai. Antrieji metai: Italija: Venecija ir Neapolis“. Be to, smagu, kad puikia technika neužsižaidė, o išsaugojo muzikalumą. Pianistė buvo įvertinta III vieta.

I vieta „Lisztofonijos“ komisija apdovanojo jauną italų pianistą Vincenzo De Martino, šiuo metu studijuojantį LMTA magistrantūroje. Profesoriaus Jurgio Karnavičiaus studentas jau yra konkurso Nijolės ir Jono Dėdinų fondo prizams laimėti bei Fortepijono katedros studentų konkurso „Yamaha“ stipendijai laimėti laureatas. Pianisto programą sudarė tik vienas kūrinys – Sonata-fantazija „Perskaičius Dantę“ iš ciklo „Klajonių metai. Antrieji metai: Italija“. Kompozicijos turiningumas leido atsiskleisti stipriausioms atlikėjo savybėms. Užtikrintai atrodė technika, subtili meninė kūrinio pusė, ryški atlikėjo individualybė – tai ir lėmė nugalėtojo laurus.

Jau po konkurso sveikindama dalyvius ir publiką M. Rubackytė palietė dvi jaunam atlikėjui itin aktualias temas – laisvės (konkursas vyko artėjant Kovo 11-ajai) ir gebėjimo priimti pralaimėjimą. „Norėčiau jums priminti, kad laisvė yra svarbiausias dalykas. Jūs galite keliauti, kur norite, dalyvauti tuose konkursuose, kuriuose norite. Niekas jums negali uždrausti, jūsų uždaryti. Niekada to nepamirškite. Konkursas bet kuriuo atveju yra palyginimo renginys. Nežinau nė vieno daug pasiekusio žmogaus, kuris nėra pralaimėjęs. Pralaimėjimas žmogui gali būti dar naudingesnis negu laimėjimas. Tai jums turėtų tapti tramplinu į ateitį“, – sakė konkurso iniciatorė ir žiuri pirmininkė.

Nors piniginių „Lisztofonijos“ premijų nebuvo, trims konkurso laureatams suteikta galimybė parengti profesionalų garso įrašą. Taip pat gegužės mėnesį jų koncertą surengs naujai atidaroma „Organum“ salė, o M. Rubackytė jiems įteikė savo tarptautinį pripažinimą pelniusį „Klajonių metų“ įrašą. Visi konkurso dalyviai džiaugėsi diplomais ir iš „Steingraeber & Söhne“ fortepijonų manufaktūros Vokietijoje atkeliavusiais autoriniais F. Liszto medaliais.

Paganini dvasia

Smuikininko Sergejaus Malovo rečitalis „Vaidilos“ teatre

Paulina Nalivaikaitė

„Vaidilos klasikos“ repertuare dominuojantys pianistų rečitaliai ar kamerinių ansamblių koncertai Vilniaus koncertinį gyvenimą praturtina pažintimis ir su pripažintais menininkais, ir su perspektyviais, talentingais jaunaisiais atlikėjais. Fortepijono rečitalis yra neabejotinai populiariausia solinio koncerto apraiška, o koncertų organizatoriams – dar ir mažiausiai rizikinga, nes fortepijono skambesį kažkodėl mėgsta daugelis, o štai dėl kitų instrumentų skoniai neretai išsiskiria: vienam per aštriai skamba smuikas, kitam fleita pernelyg lyriška... Vis dėlto „Vaidilos“ salėje šį pavasarį rengiami net du smuiko rečitaliai, kurių programos, beje, sudarytos pagal „vieno autoriaus“ koncepciją: vienas koncertas laukia balandį – Dima Tkačenko grieš Johanno Sebastiano Bacho sonatas ir Partitą smuikui solo, o kitas nuskambėjo visai neseniai, kovo 5 dieną. Tai Sergejaus Malovo rečitalis „Paganinis – velniškasis smuikininkas?“

Norėčiau išskirti keletą aspektų, dėl kurių Malovo rečitalis raiškiai išsiskyrė bendrame kontekste. Pirmiausia – itin išgryninta koncerto koncepcija. Nedažnai pasitaiko rečitalis, kuriame atliekami išskirtinai vieno kompozitoriaus opusai. Viena vertus, įvairesnio repertuaro pasirodymai galbūt turi daugiau galimybių sudominti platesnę publiką – įsivaizduokime, jog į koncertą kažkas ateitų dėl Brahmso, kitas – dėl Bacho, trečią galbūt suviliotų Beethovenas... Kad ateitum į monorepertuaro rečitalį, reikia arba labai mėgti konkretų kūrėją, arba žavėtis pačiu atlikėju. Malovas pasirinko, atrodytų, smuikininkams tradicinį kompozitorių – Niccolò Paganini: itin parankų, jei smuikininkas pasižymi puikia technika. Bet ir rizikingą: pagriežti vieną ar keletą Paganini kūrinių kaip virtuozines pasirodymo puošmenas – savaime suprantama, tačiau visą rečitalį formuoti vien iš šios legendos opusų – didžiulis iššūkis. Kiekvienas kūrinys yra itin virtuoziškas ir reikalauja tiesiog preciziškai nušlifuotų techninių įgūdžių. Negana to, Malovo koncerte pasigėrėtinas buvo ne vien išgrynintas programos pasirinkimas, bet ir jos *pateikimas*. Paminėti vertėtų ne tik muzikinį, bet ir vizualinį aspektą. Koncerto pabaigoje, atlikdamas jau antrąjį bisą, Malovas prisipažino, jog mėgina „išeiti iš asmenybės, į kurią siekė persikūnyti“: pasirinkęs Paganini kūrybą, smuikininkas siekė ne tiesiog ją nepriekaištingai atlikti, o *būti* pačiu Paganini! Įsikūnijimui pasitelkta atitinkamo stiliaus apranga, prigesintas, šešėliuose sceną gramzdinęs apšvietimas,

Sergejus Malovas „Vaidilos“ teatre

A. Žukovo nuotr.

teatriniai elementai – pavyzdžiui, prieš abiejų koncerto dalių pradžią iš už nuleistos uždangos skambantis balsas pristatydavo kūrinius ir netrukus pasigirsdavo jų pradžia, o užuolaida pakildavo jau skambant muzikai – taip smuikininkas ne tik pagaviai atkreipė publikos dėmesį ir mezgė kontaktą, bet ir pačiam vyksmui suteikė kiek mistiškos auros. Ir, žinoma, kaipgi nepaminėjus kitos teatrinės detalės – šarmingos aplink smuikininką besisukiojančios „paslaptingos damos“ griežiant „Carmagnola“ variacijas (damos vaidmenį atliko „Mozės“ variacijas ir *Cantabile* smuikininkui akompanavusi pianistė Indrė Baikštytė). Tačiau minėti efektai veikė subtiliai, jų nepadauginant ir neperžengiant ribos link kičo, o veikiau suteikiant pasirodymui smagių emocinių prieskonių.

Dar apie efektus. Koncerto savitumą kūrė ne vien aliuzijos į praeitį, bet ir šiuolaikiškos priemonės, konkrečiai – vadinamoji *loop* (liet. „kilpos“) technika. Čia pat scenoje smuikininkas ne vienam kūriniui į mikrofoną įrašė harmoninio

Nukelta į 3 psl.

7 aktorės ir herojės

Apie spektaklį „Terapijos“ OKT Studijoje

Ieva Tumanovičiūtė

Yra spektaklių, kuriuos žiūri kaip paveikslus. Tokius geriausia stebėti iš šeštos ar dar tolimesnės eilės, kad į regos lauką patektų visa scenos erdvė. Tada jau nematai aktorių veidų, bet stebi spalvų, šviesų ir mizanscenų kaitą. Nugara šiurpsta nuo vaizdų kaitos ir apima estetinio pasitenkinimo drebulys. Yra spektaklių, kuriuose susitinki su aktoriumi *tête-à-tête*, pavyzdžiui, Oskaro Koršunovo „Dugne“ ar „Žuvėdroje“. Šie spektakliai pavertė nieko bendro su tradicine scena neturinčią OKT Studiją ypatinga erdve. Siaura, ilga, buvusi biuro patalpa tapo tikrų ir intymių susitikimų vieta, kur kovo 11, 12 d. įvyko spektaklio „Terapijos“ premjera. Septynios aktorės susitiko su žiūrovais tokiu atstumu, kuris neleidžia meluoti.

Svarbiausia spektaklyje – pažintis su moterimis jaunosios kartos dramaturgės Birutės Kapustinskaitės pjesėje „Terapijos“, kurioje šešias skirtingas herojes jungia bendra palata ir liga. Apie vėžį yra parašyta nemažai, taip pat ir teatrui. Kaune dar 1984 m. buvo vaidinamas spektaklis „Didysis geismas“ (rež. Neris Karpuškaitė) pagal Juozo Montvilos pjesę. Lietuvos teatre ne taip dažnai kalbama apie ligas – spektaklyje „Tiksinti bomba“ (2012, rež. Gintaras Varnas) buvo paliesta AIDS tema, o „Skrydžio virš gegutės lizdo“ (2011, rež. Valerij Griško) veiksmas vyksta psichiatrinėje ligoninėje. Kapustinskaitės pjesė leidžia pasakoti ne tik apie ligą ir mirtį, bet ir apie gyvenimą.

Moterų patirčių Lietuvos scenose trūksta, – vyrauja universalios, bendražmogiškos temos, kurios dažniausia tapatinamos su herojų vyrų išgyvenimais. Žinoma, tai, kas vadinama dramaturgijos „klasika“, yra pasaulis be moterų, o, pavyzdžiui, Hrotsvitos von Gandersheim (pirmosios dramaturgės, kūrusios X a.) pjesėmis Lietuvoje nesidomima. Iš šiuolaikinių dramaturgių pastaraisiais metais dažniau statomos Elfriede Jelinek, Sarah Kane ir Dea Loher. Iš lietuvių – Lauros Sintijos Černiauskaitės, Teklės Kavtaradzės ir Gabrielės Labanauskaitės pjesės. Praėjus penkeriems metams po režisierės Ievos Stundžytės spektaklio „Ofelijos“ (2012), Kapustinskaitės „Terapijos“ vėl leido suburti tik moterų aktorių trupę.

Kapustinskaitės pjesė įtraukia gyvenimo tiesa, kurioje susipina kasdienybės detalės, atpažįstamos veikėjos ir situacijos. Visada juntama autentiška patirtis, slypinti tekste. Autorė lankė savo mamą ligoninėje ir nusprendė apie tai rašyti pjesę. Dramaturgės tekstas pasižymi gero dokumentinio filmo bruožu – gebėjimu fiksuoti tikrovę. Atpažįstamos situacijos ir veikėjų charakteriai yra ne banalūs, o tragikomiški, kur tipiškumas įgauna komiškumo ar tragiškumo atspalvį, o tai, kas bendra, susilieja su tuo, kas originalu. Pjesėje nėra mokslinių intarpų apie onkologines ligas ir jų gydymą; atsisakoma medicinos diskurso kritikos. Nežinome, kokios rūšies vėžiu serga kiekviena iš veikėjų. Autorė stebi ir fiksuoja sergančiųjų gyvenimą iš jų pačių pozicijos. O tarp pjesės moterų nėra nė vienos, baigusios medicinos studijas, tad jų sveikata daugiau joms nepriklauso. Atsakomybė perduota turintiems daugiau žinojimo. Pacientėms lieka tik laukti tyrimų rezultatų ir sutikti su paskirtu gydymu. Nežinios atmosferoje susipina baimė ir viltis, bet svarbiausia pjesėje – kiekvienos veikėjos reakcijos į savo ligą, skirtingi požiūriai į sergantį kūną, gyvenimą, mirtį ir tikėjimą.

Spektaklio režisierius Kirilas Glušajevas sukūrė sąlygas artimam aktorių ir žiūrovų susitikimui. Minimalistinėmis priemonėmis režisierius padarė viską, kad aktorės ir publika jaustųsi vienos kitai reikalingos. Palei sieną išrikiuota juodų kėdžių eilė, į kurią įsiterpia du ekranai, kambarinė gėlė, atvirutė su Sandro Botticelli „Veneros gimimo“ reprodukcija ir lašelinės stovas (dailininkas Antanas Dubra). Pasirodžius užrašui ekranuose, erdvė žiūrovo vaizduotėje virsta palata, ligoninės koridoriumi ar psichologės kabinetu. Pirmoji spektaklyje į žiūrovus kreipiasi juodai vilkinti (be balto chalato) aktorė Gintarė Latvėnaitė, sukūrusi visas daugiau žinojimo turinčias veikėjas – gydytoją, psichologę, seselę ir moterį iš religinės bendruomenės. Netrukus pasirodo visos spektaklio aktorės: Oneida Kunsunga, Viktorija Kuodytė, Rasa Samuolytė, Nelė Savičenko, Severina Špakovska ir Aldona Vilutytė (programoje taip pat minimos Virginija Kuklytė bei Dovilė Kundrotaitė kovo 11-osios vakarą nevaidino). Jos avi skirtingų spalvų ortopedines šlepetes ir Marijos Zalensaitės sukurtus originalius, pilkšvo kolorito kostiumus, kuriuose ryškėja iki abstrakčių formų išgryninti pižamų, naktinių marškinių ir chalatų siluetai.

Greitai paaiškėja režisieriaus sukurtos spektaklio „žaidimo taisyklės“: ekranuose pasirodo erdvės ir laiko nuorodos, aktorės balsu ištaria pjesės remarkas ir veiksmas prasideda. Spektaklyje yra nemažai vietų, kuriose veikėjos kalbasi su artimaisiais telefonu ar „Skype“, o kai bendrauja tarpusavyje ar su ligoninės personalu (Latvėnaite) yra atsisukusios į žiūrovus, tada jie tampa tikraisiais aktorių scenos partneriais ir dialogai vyksta su jais. „Terapijose“ aktorės ir žiūrovai stebi vieni kitus. Aktorės, nedalyvaujančios konkrečioje scenoje, tampa žiūrovėmis, kurių vertinimuose susilieja jų pačių ir jų kuriamų veikėjų požiūriai, ir sunku nuspėti, kada šypsnis priklauso aktorei, o kada – jos herojei. Spektaklio scenas atskiria pasikartojantis šaižus, „metalinis“ garsas (kompozitoriai Ignas Juzokas ir Tomas Stirna), primenantis užsidarančio lifto, riedančių ligoninės lovų ratukų ar magnetinio rezonanso skenerio girgždesį.

Scena iš spaktaklio D. Matvejevo nuotr.

Artimą žiūrovų ir aktorių ryšį lemia ne tik erdvės specifika – tokiu atstumu matomas menkiausias aktorių gestas ar mimikos niuansas, bet ir vaidybos būdas. Aktorių išlaikoma distancija su veikėjomis kaitaliojasi su įsijautimu į jų išgyvenimus. Spektaklyje „nesislepiama“ už veikėjų, aktorės interpretuoja savo kuriamus charakterius. Tarp aktorių asmenybių ir veikėjų susikuria ypatingas ryšys, kurį įdomiausia stebėti. Spektakliui vykstant aiškėja veikėjų biografijos detalės, daugiausia sužinome apie jų santykius su artimaisiais, beveik nieko – apie jų profesijas. Susipažįstame su skirtingu herojų požiūriu į ligą, kančią, mirtį ir tikėjimą.

Rasos Samuolytės Sonata – įkyriausia moteris palatoje, ramybės drumstėja. Ji plepi, atvira ir emocinga, linkusi smalsauti apie kitų asmeninį gyvenimą. Ji turi didelę šeimą ir yra įpratusi kovoti už asmeninę erdvę ir savo tvarką. Sonata niekada nenutylės, ji drąsiai reiškia savo nuomonę. Namuose ji lygina patalynę, o tai daug ką pasako. Samuolytė su ironija kuria Sonatą, menkiausi aktorės veiksmai tiksliai atspindi veikėjos charakterį. Ji nuolatos juda, atsisėda ant kėdės, priversdama kitas pasislinkti, ji perklijuoja atvirutę ant sienos, triskart nusispjauna per petį, aptaškydama Rimą. Tarp Sonatos ir jos priešingybės Rimos nuo pradžių tvyro įtampa.

Nelės Savičenko Rima – vyriausia iš moterų, linkusi į vienatvę intravertė – „pati sau cinikė“. Jai sunku toleruoti kitas moteris ir ištverti kolektyvinį palatos gyvenimą. Ji skeptikė, besišaipanti iš religijos, galinti rėžti skaudžią tiesą į akis. Kiekviena moteris spektaklyje išgyvena kritinę akimirką, kurioje atsiveria jų baimė ir bejėgiškumas, ne išimtis ir stiprioji Rima. Samuolytės ir Savičenko vaidyboje atsispindi spektaklių „Dugne“ ir „Žuvėdra“ patirtys, kol kas jos laisviausiai jaučiasi akistatoje su žiūrovu. Jauniausią spektaklio veikėją, dvidešimt ketverių metų Eglę kuria aktorė Severina Špakovska. Mergina ne tik naujokė palatoje, bet ir pirmą kartą gydosi. Eglė kukli ir tarp senbuvių jaučiasi nejaukiai, ji naivi, nes dar nežino, kas jos laukia.

Oneidos Kunsungos Marija sunkiausiai taikosi su savo liga. Ji irzli, ją kamuoja pykčio ir baimės protrūkiai. Marija atvirai kalba apie fizinį skausmą, psichologinę kančią ir vienatvę. Būtent ji nesibaimina atskleisti detalių apie sergantį kūną. Palatoje yra ir nekonfliktiškų asmenybių. Aldonos Vilutytės Dalia – nuoširdi ir draugiška moteris, ligos akivaizdoje atradusi meilę. Įsimylėjimo patirtis nutolina ją nuo ligos. Tai ji pradeda kalbą apie mirtį, kuri yra neliečiama tema sergančiųjų palatoje. Viktorijos Kuodytės Aldona – taikintoja, diplomatė, įtampos akimirkomis pasiūlanti pasivaišinti savo kepiniais. Aktorė jautriai atskleidžia Aldonos santykį su šešiolikmečiu sūnumi. Motinos ir vaiko nutolimą Aldona išgyvena stipriau negu savo ligą. Kuodytė taip pat meistriškai geba ir išlaikyti distanciją su veikėja, įterpdama savo požiūrį, ir perteikti jos jausmus.

Ekranuose keičiasi gamtos panoramos; vaizdų ir garsų terapija – viena iš gydymo priemonių, kurias ironizuoja veikėjos. Jos vieningai pasišaipo iš vėžį supančių prietarų ir pasikeitusio aplinkinių požiūrio. Liga ir terapija vienija herojes, tarp jų užsimezga draugystė ir solidarumo jausmas, tačiau kiekviena atskirai kovoja su savo liga. Ekranuose taip pat pasirodo stambiu planu filmuojamos aktorės (vaizdo instaliacijos Vismantės Ruzgaitės). „Stambus planas“ tiksliai perteikia spektaklio esmę. Kaip rašė Jurga Ivanauskaitė esė „Švęskime gyvenimą“: „supratau, kad ir toliau reikės gyventi. Būtent gyventi, o ne mirti, kad ir ką bylotų rūstūs, dievų funkcijas prisiėmusių onkologų konsiliumai.“ Šia mintimi galima apibendrinti spektaklį „Terapijos“, kuriame svarbiausia – ne liga, o gyvenimas, veikėjų, aktorių ir žiūrovų buvimas kartu.

Atkelta iš 2 psl.

pritarimo motyvą, kuris, sujungtas su gyvu griežimu, praturtino solo smuiko skambesį sodresniu harmoniniu sluoksniu. Tai vėlgi subtili, tačiau paveiki detalė, negadinusi originalių kompozicijų savitumo, bet lyg dar labiau jas dekoravusi.

Žinoma, svarbiausias kūrinių pateikimo aspektas – ir labiausiai žavėjęs – buvo jų atlikimas. Pradėjęs lyrišku opusu *Cantabile* D-dur, op. 17, Malovas atskleidė šioje muzikoje glūdintį dainingumą ir švelnumą, griežda mas lygiu, aksominiu garsu, be dirbtinos skubos net smulkių natų pasažuose. Na, o tolesnė koncerto eiga buvo virtuoziškumo maratonas – pirmoje koncerto dalyje po *Cantabile* smuikininkas pagriežė pirmus dvylika kapričų smuikui solo iš op. 1, tarp kurių dar buvo įterptos variacijos „Carmagnola“, o antrojoje vakaro dalyje klausėmės Fantazijos Gioacchino Rossini operos „Mozė Egipte“ tema ir likusių 12 kapričų (Nr. 13–24). Nežinau, kiek verta daugžodžiauti apie tai, ką išgirdome. Tikrai nėra reikalo pasakoti, kaip sudėtinga atlikti visa, kas buvo pagrota, nes juk *tai Paganini*! Visiems aišku, kad jo kūrinių griežimas liudija meistrystę ir daugybę kantraus darbo valandų. Klausantis Malovo nuo pat pradžių lydėjo pojūtis, jog neverta jaudintis dėl techninių sunkumų, nes visa muzika tarsi natūraliai tekėjo iš smuikininko, be jokių matomų pastangų ir su nedemonstruojamu, bet juntamu visišku užtikrintumu. Išties atrodė, kad Malovui vieną po kito, be didesnių pauzių – tarsi *attacca* – atlikti kiekvieną savaip sudėtingą kapričą ar Fantaziją Rossini operos tema ant vienos stygos visiškai nesunku. Ir smuikininko pasirinkimas modeliuoti savo įvaizdį kaip Paganini čia visiškai pasiteisino ir įtikino: nors Malovo griežimo maniera gana santūri (kalbama, kad Paganini griežė itin ekspresyviai), tačiau pasitikėjimas, nepaprastas techninis pajėgumas bei stabilumas ir iš to kylantis laisvumas, ko gero, yra būtent tie veiksniai, kurie lemia *tikro* virtuozo statusą. O apskritai labiausiai žavėjo ne tiek tiesiogiai įspūdinga technika, kiek atlikėjo gebėjimas ja naudotis muzikuojant. Smuikininko tikslas nebuvo virtuoziškumas dėl virtuoziškumo (o griežiant Paganini pagunda „perlenkti lazdą“ gali kilti). Nepaisant greito kūrinių tempo, smuikininkas išmoningai naudojosi agogikos priemonėmis, kad visa skambėtų ne mechaniškai, o laisvai. Taip pat – be jokios įtampos ir lengvai, tarsi strykas būtų it plunksnelė.

Norisi tikėtis, kad tokie konceptualūs rečitaliai vis dažniau įsiterps į Vilniaus koncertų panoramą. Manyčiau, svarbu suvokti, jog šiandien, kai klasikinę muziką užgožia populiarioji, atlikėjams ne tik verta rūpintis profesiniais meistriškumo dalykais, bet ir pasvarstyti apie nuoseklesnį savo įvaizdžio formavimą. Tai, beje, inspiruotų ir vientisesnį koncerto konceptualumą. Kaip pamatėme, kurti įvaizdį nereiškia nusipiginti, tai tiesiog suteikia koncentruotesnių meninių potyrių, o šio koncerto atveju – dar ir autentiškumo dvelksmą.

„Nusišypsok mums, Viešpatie“ netrukus viešės Lietuvoje

Artėjant viešnagei – rusų teatro kritikų mintys apie Rimo Tumino spektaklį

Balandžio 19–23 d. Vilniaus ir Klaipėdos publika galės ne tik prisiminti, bet ir naujai prisiliesti prie vieno unikaliausių spektaklių, kadaise garsinusių Lietuvos teatrinę kultūrą – Rimo Tumino „Nusišypsok mums, Viešpatie“, pastatyto Grigorijaus Kanovičiaus romanų „Nusišypsok mums, Viešpatie“ ir „Ožiukas už porą skatikų“ motyvais. Praėjus dvidešimčiai metų nuo premjeros Vilniaus mažajame spektaklis 2014-aisiais buvo pastatytas Maskvoje, Jevgenijaus Vachtangovo teatre, kuriam Rimas Tuminas vadovauja nuo 2007 metų.

Spektaklio gastrolės Lietuvoje skiriamos aktoriaus Vytauto Šapranausko atminimui. 2013 m. iš gyvenimo pasitraukęs aktorius taip ir nespėjo dar kartą įsikūnyti į Chloinės Genecho vaidmenį R. Tumino pastatyme Maskvoje.

Valstybinio Vilniaus mažojo teatro spektaklis „Nusišypsok mums, Viešpatie“ apkeliavo visą pasaulį, laimėjo nemaža prizų tarptautiniuose teatro festivaliuose, 1995 metais už jo režisūrą Rimas Tuminas pelnė geriausio Lietuvos režisieriaus titulą ir Kristoforo statulėlę (tokius pat apdovanojimus gavo ir spektaklio kompozitorius Faustas Latėnas bei Avnerį Rozentalį sukūręs Gediminas Girdvainis).

Pagal 1996–1997 m. sezono statistiką „Nusišypsok mums, Viešpatie“ buvo geriausiai lankomas spektaklis, o Maskvos kritikai pripažino jį geriausiu užsienio spektakliu.

Naujoji „Nusišypsok mums, Viešpatie“ versija taip pat keliauja po pasaulį. Spektaklis buvo vaidinamas Niujorke, Toronte, Tel Avive.

Spektaklyje vaidina J. Vachtangovo teatro žvaigždės – Sergejus Makoveckis, Vladimiras Simonovas, Aleksejus Guskovas, Jevgenijus Kniazevas, Viktoras Suchorukovas (už Avnerio Rozentalio vaidmenį pelnė Olego Jankovskio premiją – „2013–2014 metų kūrybinis atradimas“), Viktoras Dobronravovas, Julija Rutberg ir kiti.

***

Spektaklį pagal Grigorijaus Kanovičiaus romanus Rimas Tuminas pirmą kartą pastatė beveik prieš 20 metų. Ar pasikartos ta grandiozinė sėkmė šiandien? Turėtų. Jei Rusijoje dar yra žiūrovų, pasiruošusių ne stebėti šou, bet mąstyti, jausti, galų gale – gailėtis.

Spektaklis pasakoja, kaip XX a. akmentašys ir našlys Efraimas Dudakas iš mažo Lietuvos miestelio keliauja į Vilnių, kur suimtas jo sūnus, šovęs į generalgubernatorių. Į kelionę jis išvyksta be ypatingos vilties padėti – jei pavyks, bent pasimatyti ir atsisveikinti.

Su Efraimu vyksta ir jo kaimynas vandenvežys Šmulė Senderis. Jo sūnus – seniai Amerikoje, vairuoja automobilį, nerašo laiškų, o vaikaičių Džordžo ir Evos Šmulė nematė ir niekada nematys, tačiau prašo ant jo kapo užrašyti „misteris“. Prie jų prisideda nelaimingas, pusiau išprotėjęs Avneris Rozentalis – jo parduotuvėlė su cinamonu, razinomis ir kitais stebuklingais skanėstais sudegė, dabar jis vargšas ir svajoja tapti medžiu – geriausia klevu.

Taigi prarasti jie neturi ko – nebent Efraimas, kuris privalo kam nors palikti savo šlubą ožką; bet atiduos ją vietinio rabino dukrai, tik prieš kelionę reikės ją pamelžti. Ar žinote, kaip Tumino spektaklyje melžiama ožka, jeigu ją vaidina moteris? O jei ta moteris – puiki aktorė Julija Rutberg? Nežinote. Tai šokis, sukurtas iš švelnumo ir liūdesio. Na ir Aktoriai! Rusų teatre aktoriai – beveik dievai. O Vachtangovo teatre dingsta ir „beveik“.

(...) Ar žinote, kaip Tumino spektaklyje mirštama? Reikia atplėšti aklinai užkalto namo duris ir eiti į šviesos srautą. O ne kaip šiame gyvenime – atsigulei, atsidusai, mirei. Argi tai mirtis?..

O dabar – svarbiausia. Tai spektaklis – mintis, spektaklis – jausmas, parabolė. Čia nėra aktualijų ir smulkmeniškos kasdienybės – šie dalykai Tuminui menki. Jis pats taip sakė. Čia formos ir prasmės susiveda į viena. Čia riba tarp gyvenimo ir būties tokia trapi, beveik neįžiūrima. Ir vieškelis – ne vieškelis, o Kelias. Ir vežėčios – nelyginant sala, sukrauta iš užgyvento turto, dėžių, spintelių, lagaminų, skrynių, lyg laivas pavojų jūroje, kuriame Rozentalis iškėlė taikos vėliavą – kreivą lazdą su baltu skuduru. O kumelė – sena komoda su moters portretu ant šono, kurią gena ir avižomis šeria Šmulė Senderis – ir tik pamėgink ją pavadinti dvasna – supyks, nes tai „mano erelė“. O ir keliautojai, miestelio žydai, šioje metafizinėje kelionėje prasilenkė patys su savimi ir tapo beveik bibliniais herojais. Bet štai kas svarbu: siužetas, slegiamas visa apimančių prasmių, ne tik kad netrūkinėja, priešingai – netgi laisviau kvėpuoja. Keliautojai sutinka visiškai realų arkliavagį Joselį-Čigoną, taborą, kuriame laidojama ir tuokiamasi su tokiu pačiu azartu, ir valdininką lenką su dviem damomis (juos „lydi“ garsusis Oginskio polonezas, papildantis Fausto Latėno muziką-melancholiją, be kurios Tumino spektakliai neįsivaizduojami). Veikėjai sutinka pavėžėti mįslingą Palestinietį (Grigorijus Antipenko), kurio tikslas – Jeruzalė. Prasilenkia su kareiviais (rusas, raitas ant kareivio lietuvio – ar tai juokinga, ar baisu?), su valkata, miško tankme (žydui miškas – baisiau už viską), vilkais... Galiausiai vežimą sutinka dezinfekuotojai-kukluksklanininkai, ginantys „nušašėlius“. Tačiau spektaklio pabaigoje žydų tema jau seniai virtusi bendražmogiška: suprantama, kad „nušašti“ gali kiekvienas.

Anna Balujeva, *Комсомольская правда*, 2014-03-20

Viktoras Suchorukovas, Jevgenijus Kniazevas ir Vladimiras Simonovas spektaklyje „Nusišypsok mums, Viešpatie“

Nuotrauka iš J. Vachtangovo teatro archyvo

***

Kodėl tarp paukščių nėra vargšų? Kodėl gyvuliai neelgetauja? Klevu būti geriau nei žmogumi. O pats trumpiausias kelias – į karčemą ir į kapines. Klausimai pilasi į žiūrovų salę ir kelia kitus klausimus – apie šiandien, apie mus šiandienoje, o atsakymų nieks neturi. Ypač dabar. Ypač atsakymų. (...) Pagrindiniai veikėjai – žydai. Juos vaidina vien rusai (...).

„Sveiki, žydai!“ – šis pasveikinimas daugiau nei tris valandas trunkančiame spektaklyje nuskamba daug kartų ir salėje sukelia juoką. Panašus kreipinys į rusus ar totorius kažin ar sulauktų tokios reakcijos. O žydų klausimas pasauliui ir ypač Rusijai – visiškai kitas dalykas. Čia mielų detalių ir specifinių kalbinių, pavyzdžiui, odesietiškų, posakių galingu kontekstu tampa liūdesys, istorija, karai, pogromai, genocidas... Bet ne apie spalvingą pietų Odesą rašo savo penkiaknygėje Grigorijus Kanovičius: jo veikėjai – žydai iš mažo Lietuvos miestelio Miškinių, vežimu keliaujantys į pasaulio centrą – Vilnių!

Kelias – begalinis, ilgas, per neperžengiamus miškus („Ir kam žydams miškai?“ – klausia Šmulė). Ir vietoje stovintis šis vežimas nelyg įklimpęs – jokio ratų girgždėjimo, arklių žvengimo, jokios greičio užuominos, nors šiuolaikinės teatro technologijos leidžia vaizdingai perteikti kelionę iš taško A į tašką B. Ne, Rimas Tuminas atsisakė bet kokio judėjimo: ketinimą jis pavertė metafora – galinga, aktualia, rusiška. „Supranti, jie trypčioja vietoje, nors jiems atrodo, kad jie važiuoja, – šiek tiek nusiminęs pasakys jis man po spektaklio. – O reikia važiuoti, nepaisant visko! Reikia ką nors daryti, daryti, ne tik kalbėti. Kalbu ne tik apie aktorius – apie šalį, apie visus“.

(...) Scenoje – apsitrynusios spintelės. Tai kapinės su antkapinėmis plokštėmis ir ant jų vietoj gėlių pagal žydų paprotį padėtais akmeninis. (...)

Savo kelią Tuminas nutiesė griežta vertikale. Kad ir kas nutiktų ilgame žydų kelyje, lieka kilimo į viršų įspūdis. Pirmiausia – dėl Adomo Jacovskio dekoracijų. Jų konstrukcija įspūdinga: tai netgi ne vežimas, o keista sankaupa – atrodytų, visko, kas tik išvis yra. (...)

Naujasis Tumino darbas sukurtas su užmoju – tokie šiandien operos spektakliai. Panašumo su muzikiniu teatru suteikia didelės masinės scenos (miestelio gyventojai, vilkai) ir kito nuolatinio režisieriaus bendraautorio kompozitoriaus Fausto Latėno choralai. Jie kyla iš neviltingo klyksmo: kai gyvenimas tampa nebepakeliamas, garsas prisipildo energijos ir apima visą surūdijusią erdvę.

Kanovičiaus tekstas – filosofinis. (...) Iš aktorių jis reikalauja ypatingos būties, kitokių intonacijų. Trijų žydų vaidmenys sudėtingi dar ir todėl, kad jų vien meistriškumu nesuvaidinsi – neįsijausi į svetimą nelaimę, jei suplukęs atbėgsi į spektaklį po filmavimosi seriale, iš „Mersedeso“ persėdęs į vežėčias. Brangus automobilis ir materiali gerovė, atrodytų, niekuo dėti (juk nebadausi, norėdamas suvaidinti Leningrado blokadą), tačiau vidinio sotumo jausmas šioje istorijoje garantuoja tik apsimetinėjimą. O kam reikalinga dirbtinė parabolė? (...)

„Nusišypsok mums, Viešpatie“ – programinis spektaklis ne tik dėl meninių savybių. Nori nenori jis ženklina tendenciją, kuri šiandien tampa pačia svarbiausia: kai svarbu ne tik kaip, bet ir ką sako teatras ir menininkas. Šiandien, kai aplink tiek daug nelaimių (tautų, atskirų žmonių), kai visa aplink griūva (ekonomika, politinė sistema, asmeniniai santykiai), teatras taip pat skatina griovimą, daugina agresiją. O pats griovimas tampa madingas. Imtis statybos, vienijimo – tai leistis į sunkų kelią. Šiandien tai ne kiekvienas sugeba. Šį kelią įveiks tik visuomeniškai atsakingas žmogus. Ir tada jam galbūt nusišypsos Viešpats.

Marina Raikina, *Московский комсомолец*, 2014-03-11

Vertė Helmutas Šabasevičius

Dabartis – žiauri pasaka

Vienuolika „Kino pavasario“ filmų, kurių negalima pražiopsoti

„Kino pavasaris“ šiemet ir vėl siūlo tiek dėmesio vertų filmų, kad norint juos pasižiūrėti kažin ar užtektų kelias savaites praleisti kino teatre. Todėl ir rekomenduojamų filmų sąrašas netilptų keliuose „7 meno dienų“ puslapiuose. Šįkart atkreipiame skaitytojų dėmesį į tuos filmus, kurie bene geriausiai apibūdina ambicingą, sudėtingų temų nesibaidantį ir žiūrovais pasitikintį šių dienų kiną.

„Baigiamieji egzaminai“ („Bacalaureat“, Rumunija, 2016)

Sėkmingai dirbantis gydytojas nori, kad duktė studijuotų Anglijoje, nes nemato jos ateities Rumunijoje. Tačiau prieš pat baigiamuosius egzaminus merginą kažkas užpuola ir bando išprievartauti. Bijodamas, kad ji neišlaikys egzaminų, gydytojas ieško būdų užtikrinti dukteriai aukščiausią balą ir pats tampa teismo tyrimo objektu. Iš pradžių gali pasirodyti, kad naujas vieno garsiausių rumunų Naujosios bangos kūrėjo Cristiano Mungiu filmas – tik kritiškas pasakojimas apie korumpuotą šalį bei nusivylimą, kurį atnešė politinė transformacija, kad jis rodo pasaulį, kuriame nusitrynė gėrio ir blogio ribos. Tačiau režisierius siekia daugiau – jis gilinasi į personažų psichologiją, iš kasdienių situacijų kuria įtampą, rodo, kaip ties katastrofos riba atsiveria naujos galimybės. Taip šeimos istorija tampa parabole apie meilę, sąžinę ir kompromiso kainą.

„Garbės pilietis“ („El ciudadano ilustre“, Argentina, Ispanija, 2016)

Mariano Cohno ir Gastono Duprat filmo herojus yra Argentinos rašytojas Mantovanis, gyvenantis Barselonoje. Nobelio premijos laureatas jau penkerius metus neparašė nė žodžio. Netikėtai šis mizantropas nusprendžia priimti gimtojo miesto, kuriame nebuvo keturiasdešimt metų, mero kvietimą. „Garbės pilietis“ – pikta komedija, įgyjanti vis tamsesnį atspalvį, tampanti vis dviprasmiškesnė. Filmas pasakoja apie šiuolaikinę garsenybių kultūrą ir mentalitetą, kuris dažnai vadinamas provincialiu, bet klesti ir Lietuvoje. Jis pasižymi įtarimais ir kompleksais, noru semtis pasididžiavimo iš „saviškių“ sėkmės ir iškart kylančiu priešiškumu, kai „saviškis“ pasirodo ne toks draugiškas. Rašytojo vizitas taps keblių situacijų rinkiniu, rodančiu, kaip viena nuo kitos vis tolsta skirtingos kultūros. Bet rašytojas taip ir nepasakys: „Esu vienas iš jūsų. Esu toks, kaip jūs.“

„Fantastiška moteris“ („Una mujer fantástica“, Čilė, 2017)

Čilietis Sebastianas Lelio išgarsėjo filmu „Glorija“ apie meilės ieškančią pagyvenusią moterį. Naujojo filmo herojė vėl nesutelpa į schemas ir nori plaukti prieš srovę. Ir taip pat už tai moka didelę kainą. Marina (Daniela Vega) dainuoja klube ir jau metai gyvena su šešiasdešimtmečiu Orlandu. Vyras miršta staiga, o jo šeima negali pripažinti Marinos, nes anatomiškai ji yra vyras. Orlando šeima elgiasi žiauriai, šantažuoja, įtarinėja, atima iš jos teisę išgyventi tragediją, net dalyvauti laidotuvėse. Lelio sukūrė filmą apie stereotipus ir moterį, kuri turi išmokti gyventi iš naujo. Tačiau Marinos kūniškumas, sukeliantis pyktį ir baimę, nėra šio filmo raktas, kaip, beje, ir šeimos santykiai. Lelio sako, kad ieškodami panašių raktų patenkame į spąstus, ir skatina gerbti kiekvieno žmogaus individualumą.

„Mėnesiena“ („Moonlight“, JAV, 2016)

Ką tik geriausio filmo „Oskarą“ už filmą pelnęs Barry Jenkinsas aštuonerius metus laukė galimybės kurti antrą filmą, dirbo staliumi, kol perskaitė Tarello McCraney’o pjesę. Pjesės autorius buvo režisieriaus bendraamžis, jie lankė tą pačią mokyklą juodaodžių gyvenamame Majamio priemiestyje. Tačiau „Mėnesiena“ turi nedaug bendra su filmais apie JAV juodaodžius ir jų gyvenimą nusikaltėlių kvartaluose. Trys novelės pasakoja visuomenės atstumto berniuko Chirono gyvenimą ir atskleidžia paslaptį, kaip formuojasi žmogaus tapatybė, klausia, ar ji nulemta iš anksto, ar ją kuriame patys, veikiami kitų. Chironas, kurį vaidina trys skirtingi aktoriai, iš pradžių yra vaikas, paskui paauglys, dar vėliau vyras, primenantis tą, kuris tapo jo globėju ir gynėju. Jenkinsas rodo, kaip dvigubai „kitas“ žmogus – juodaodis ir gėjus – susikuria psichikos šarvus, tačiau viduje lieka vis tas pats mažas našlaitis. Ši istorija gali vykti visur – tarp juodaodžių ir baltųjų, vyrų ir moterų, heteroseksualių ir homoseksualių žmonių: Jenkinsas sukūrė filmą, kupiną neišsipildžiusios meilės.

„Net neįsivaizduoji, kaip tave myliu“ („Nawet nie wiesz, jak bardzo cię kocham“, Lenkija, 2016)

Pawełas Łozińskis priverčia dalyvauti dramoje, kurios dalyviai – motina, duktė ir psichoterapeutas. Pamažu atsiveria senos žaizdos, skamba priekaištai, vyksta emocinis šantažas, prasiveržia giliai paslėpti jausmai. Psichoterapeutas žino, kad motinos ir dukters suartėjimas – ilgas procesas. Jį stebi nematomas režisierius, kuris jaučia distanciją ir tiksliai perteikia viską, kas vyksta tarp moterų, rodo, kaip griūva barjerai, atsiranda tegu ir menkutė viltis. Režisierius supranta, kaip svarbu pradėti pokalbį. Tai meistriškas, nors ir iš pirmo žvilgsnio paprastas filmas, kažkuriuo momentu priverčiantis pažvelgti į savo vidų, pamatyti savo demonus iš šalies, nesigėdyti ašarų. Sergejaus Eizenšteino idealas buvo filmas „anapus vaidybinio ir dokumentinio“ kino. Łozińskiui idealą pavyko pasiekti.

„Neruda“ (Čilė, 2016)

...1948-ieji. Šaltasis karas atsirito net iki Čilės. Senatorius ir pasaulinio garso poetas Pablo Neruda atvirai kritikuoja vyriausybę. Komunistus persekiojančios šalies prezidentas prašo jauno policijos inspektoriaus pasirūpinti poeto suėmimu. Poetas su žmona dailininke turi slėptis, bėgti iš šalies, bet nesusilaiko nežaidęs su inspektoriumi katės ir pelės žaidimo, nors tai ir kelia jam grėsmę. Tačiau Neruda mato šiame žaidime galimybę tapti laisvės simboliu ir literatūros legenda. Režisieriui Pablo Larraínui ir šis gana sarkastiškas genialaus poeto bei Nobelio premijos laureato antiportretas suteikė galimybę kitaip interpretuoti neseną savo šalies istoriją ir laikus, kai poetai buvo didesni už gyvenimą. Tačiau filmo vaizdų grožis, preciziški, keisti dialogai, stilizuoti personažai, persmelkti nostalgijos, nuolat verčia svarstyti, kas jam svarbiau – pastišas ar jausmai.

„Nocturama“ (Prancūzija, Vokietija, 2016)

Bertrand’o Bonello filmas panardina į Paryžiaus gatves, kur paslaptingi jauni žmonės, regis, juda pagal iš anksto numatytą planą. Jų gestai preciziški, beveik pavojingi. Jie atsidurs prie didelės parduotuvės, kai uždaromos jos durys. Naktis prasideda. Miestą apima panika, politikai skęsta spėlionėse... Bonello moka paversti idėjas matomomis. Iš pradžių gali pasirodyti, kad jis kuria trilerį, tačiau filmo veikėjai teroristai labiau primena XIX a. pabaigos anarchistus – bombų mėtytojus. Reikia turėti omenyje, kad „Nocturama“ – ne filmas apie Prancūziją pastaraisiais metais sukrėtusius teroro aktus, nes jis buvo parašytas ir nufilmuotas dar prieš jiems įvykstant, tik ilgai laukė premjeros. Tai menininko ir esteto, o ne politiko filmas, kur prabangi parduotuvė – materialistinės visuomenės metafora, teroristai įkūnija civilizacijos ligas ir visuomenės autodestrukcijos idėją, nors veikėjai nihilistai ir negali atsispirti gražiems drabužiams.

„Paskutinė šeima“ („Ostatnia rodzina“, Lenkija, 2016)

Filmo veikėjai – realūs žmonės. Bet tai ne biografinis filmas, nors dailininkas Zdzisławas Beksińskis ne vieną dešimtmetį fotografijose, vaizdajuostėse kasdien fiksavo šeimos gyvenimą. Tais kasdienybės liudijimais ir pasinaudojo filmo kūrėjas. Tragišką šeimos likimą

„Sieranevada“

„Paskutinė šeima“

režisierius debiutantas Janas Matuszyńskis perkėlė į vaidybinį filmą, kuris prasideda, kai 1977-aisiais iš provincijos atvykusi šeima įsikuria Varšuvoje. Regis, Beksińskiai gyvena taip, kaip visi, tik gal yra uždaresni, labiau pasinėrę į darbus. Jų gyvenimas kupinas kančių, ligų, nesusikalbėjimo, bet kartu ir kūrybos, pasiaukojimo. Vis dėlto jis gali būti pavadintas net pragaru. Puikus aktorių trio – Andrzejus Sewerynas, Dawidas Ogrodnikas ir Aleksandra Konieczna – priverčia žiūrovus susimąstyti apie meilės prasmę.

„Pėdsakas“ („Pokot“, Lenkija, 2017)

Agnieszka Holland ekranizavo žanrų konvencijomis mėgstančios žaisti rašytojos Olgos Tokarczuk knygą „Trauk savo plūgą per mirusiųjų kaulus“ („Prowadź swój pług przez kości umarłych“). Filmo temos nepavyktų apibūdinti tik ekologišku protestu prieš ir Lietuvoje populiarius medžiotojus bei jų sėjamą blogį. Medžioklė ir jos atavistiniai ritualai – užsiėmimas, leidžiantis žmonėms nebaudžiamai žudyti. Medžiotojai drumsčia slėnio, kuriame su savo šunimis gyvena pensininkė, 1968-ųjų kartos atstovė Janina Dušeiko, ramybę. Tai lyg ir reali, bet kartu ir pasakiška herojė. Ji bičiuliaujasi su miško žvėreliais, išpažįsta panteistinę gamtos religiją ir turi talentą atpažinti ypatingus žmones. Bet jai skaudu, kad senatvėje yra verčiama stebėti, kaip nusigręžiama nuo vertybių, kuriomis tikėjo, – solidarumo, demokratijos, atvirumo. Todėl ir gilėja Janinos bei ją supančio pasaulio konfliktas.

„Sieranevada“ (Rumunija, 2016)

Kitas rumunų Naujosios bangos kūrėjas Cristi Puiu šį filmą nufilmavo bute, kuriame giminaičiai rengiasi paminėti mirusį didelės šeimos tėvą – praėjo 40 dienų. Jie kalbasi apie viską – Kosovą, Putiną, Obamą, prisimena, kaip buvo gerai komunizmo laikais, aptaria Rugsėjo 11-ąją... Puiu kuria šiuolaikinės rumunų visuomenės portretą sutirštindamas buitį ir kasdienius santykius, atskleisdamas „rumunišką absurdą“ ir kiekvieną akimirką persmelkiantį melą, nes visi šioje šeimoje yra geri žmonės, bet visi meluoja visiems. Jie negali būti kartu, bet negali ir atskirai. Todėl įtampa auga, o laukiamas šventikas nesirodo. Lyg Čechovo pjesėje stalas apkrautas valgiais, bet pietūs negali prasidėti, o gyvenimai žlunga.

„Vertikali būsena“ („Rester vertical“, Prancūzija, 2016)

Naujas Alaino Guiraudie („Nepažįstamasis prie ežero“) filmas nukels į Prancūzijos pietus, kur iš lūpų į lūpas perduodama legenda apie pabaisą. Ji paskatina benamį rašytoją ir kino scenaristą ieškoti įkvėpimo. Leo sutiks piemenę Mari ir jos du sūnus. Susitikimas baigsis kūdikio gimimu ir keistais nuotykiais, kai pogimdyminės depresijos kankinama mergina pabėgs į miestą, o Leo bus priverstas priimti tėvystės bei aplink besisukiojančių vyrų iššūkius. Guiraudie sujungia naujųjų laikų grėsmes ir legendų bei mitų, pasakojančių apie žmogaus kovą su gamta (filme ją įkūnija simboliški vilkai) atmosferą. Režisierius kuria pasaulį, kuriame statusas, socialiniai vaidmenys, seksualinė tapatybė yra trapūs ir neakivaizdūs. Jis kuria tabu nepripažįstančius filmus. Šįkart tai pasaka suaugusiems apie tai, kaip nelengva išsaugoti vertikalią būseną šių dienų pasaulyje.

Parengė Ž. P.

Apie ką rėkia pankų angelai

Jurgos Barilaitės paroda „Vitrinoje“

Agnė Narušytė

Dar taip nebuvo, kad parodą norėtųsi išsinešti su visa galerija. Mat galerija „Vitrina“ visai mažytė – keturi mediniai stendai buvusiame „Dailės“ kombinate, kur dabar menininkai turi dirbtuves. Vienas jų – Dainius Liškevičius, pastebėjęs dar neišnaudotą ekspozicinės erdvės variantą. Sovietmečiu tokiuose stenduose būdavo ant drobės prisegami darbo pirmūnų portretai, įstaigoje etatą turinčio dailininko dailiai išrašyti sveikinimai ar eilėraščiai ir t.t. Į juos žvilgteldavome nebent trypčiodami prie uždarytų viršininko kabineto durų. „Dailės“ kombinato stenduose galbūt puikavosi čia gaminamos taikomosios dailės pavyzdžiai – nežinau, anais laikais čia neužsukdavau. Šiaip ar taip – oficialioji kultūra. Dabar – savanoriškas žingsnis į paribius. Juos tyrinėti ypač įdomu, kai kuratorius – Dainius Liškevičius, buities materijoje ir formose sugebantis įžvelgti geismo mašinas, prarasto pasaulio užuomazgas, gatavus muziejus.

Šiuo metu veikia jau antroji galerijos paroda – Jurgos Barilaitės „NANA NANANAANA“. Per atidarymą ji tuos „na na na“ dar ir dainavo, tiksliau – rėkė iš visų būties gelmių, drebindama vitrinų stiklus ir vitražinius laiptinės langus. Žodžių buvo ir įvairesnių – „ye ye ye“, „da da da da“, „ra ra ra ra“, grojo magnetofonas, pučiamieji ir mušamieji. Stasys Bonifacijus Ieva ant monetų tapė miniatiūras, tuo pripažindamas ir šią naujamiesčio galeriją kaip tikrą.

Parodos „NANA NANANAANA“ fragmentas A. Narušytės nuotr.

O parodą grindžianti istorija tokia. 1990-aisiais, arba pirmaisiais mūsų nepriklausomybės metais, baigdama mokyklą būsima menininkė kartu su draugais susibūrė į grupę „Angelų trauzai“. Iki koktumo nulyrinti balti skulptūriniai angelai siutina, o štai tokiame žodžių derinyje skamba puikiai, juo labiau kad stende kybo koncertinio garderobo elementas – tikros trumpikės (o tiksliau – *triusikai*). Jos dekoruotos laužytais pilkais, juodais, baltais dryžiais, primenančiais vėtros išvartytą aukštos įtampos žaibą, skiriantį raides „AC“ ir „DC“ roko grupės logotipe. Visą tą elektromagnetinį spinduliavimą įrėmina grafiniais sūkuriais papuošti „trauzų“ krašteliai, įsukantys laukinės energijos iškrovas į žolinę meditaciją („nėra alaus, yra žolės“, – yra toks dainos pavadinimas). Šių sūkurių formą stenduose varijuoja kiti objektai: vyniojamo popieriaus ritės, būgnų viršūs su juodais apskritimais, drakuliškos akys, kuriose besisukantis verpetas kinematografiškai perkelia naratyvą iš dabarties į praeitį.

Sprendžiant iš Jurgos eskizų, nupieštų tuo pačiu žaibuotu stiliumi, anų laikų pankiški angelai spygliuotomis šukuosenomis raitėsi, kratėsi, vartėsi ir siautėjo kaip reikiant. Tai buvo „dainuojančios revoliucijos“ undergraundas. Buvo daug triukšmo, pavyko kartu visiems susėdus parašyti bent tris dainas. Bet va, tik vienas iš jų – gitaristas – žinojo, kas parašyta penklinėse, o dainininkė Jurga užmiršdavo žodžius – išeidavo tik riksmas ir jaustukai, nekaitomos kalbos dalys, mūsų žvėriškos prigimties rudimentai. Parodai Jurga surinko praeito amžiaus 10-ojo dešimtmečio dainų sąsiuvinį, bet juodu žymekliu išbraukė esminius žodžius ir paliko tik priedainius – tuos *na na na na* ir *ye ye ye ye* ir *ra ra ra ra*, kartojamus ir todėl neužmirštamus, besisukančius galvoje magišku sugedusios plokštelės ratu, išrėkiančius susikaupusią skausmo ar džiugesio energiją. Lyrikos lakštai sukabinti taip, kad, regis, jų vis daugėja, jie nesilaiko, krenta ir kaupiasi į augančią krūvą, kuri galiausiai užpildys visą stendą virsdami praeities kultūros šiukšlynu.

Aišku, tos riebios juodos linijos primena cenzūrą. Jos tarsi žymi tai, ko negalima ištarti – anais laikais vieno, šiais – jau kito. Išcenzūruotą tekstą belieka įsivaizduoti, bet Jurgai jis reprezentuoja ir tai, kas apskritai neištariama, o gali būti tiktai išrėkiama, išlojama, išurzgiama – kaip ta šokiruojanti jaunystės patirtis, kai manaisi dainuojanti kartu su savo kartos vyrais, o gimus kūdikiui paaiškėja, kad tiktai jiems leista tęsti, o tau belieka visus eksperimentus sugrūsti į stalčių. Tuomet badi metalisto apyrankė virsta tramdomuoju antkakliu šuniui (tas daiktas irgi kybo – virš „trauzų“).

Iš grupės (be Jurgos) neišėjo nieko didingo, kaip neišėjo ir iš daugybės kitų mūsų jaunystės sumanymų bei vilčių. Jos štai voliojasi dulkėse kaip ta sudužusi antikinė ranka, ant kurios Jurga piešė tatuiruotes. Jai liko gitaristo vaikas, kuris jau suaugęs atėjo į parodą ir fotografavo. Kiekvienas daiktas, garsas, gestas atrodė kaip simboliškas pokalbis su praeitimi (nenoriu sakyti – atsisveikinimas, nes gal tai – pasisveikinimas, juk mes ir vėl vis dažniau susitinkame periferinėse erdvėse, nes centrinės tarnauja kažkam kitam). Pokalbiui akompanavo pati aplinka: savo tapatybę pakeitęs kombinatas, privalomą ideologiją piršę stendai tapo eksperimentinio, laisvo meno erdve, o šalia – rėmelių salonas. Ten blizga veidrodžiai, o medinių vitrinų prietemoje raudonai, geltonai, žaliai apšviesta vis dar siautėja mūsų praeities energija: *Woof woof yeah oh yeah yeah uh grrrr!*

Paroda veikia iki balandžio 4 d.
Galerija „Vitrina“ (buvusio „Dailės“ kombinato antras aukštas, Kauno g. 34, Vilnius)
Dirba visada, kai atidarytas kombinatas

Meno espreso

Trumpa parodų Vilniuje apžvalga

Aistė Paulina Virbickaitė

Pastarąją savaitę Vilniuje atsidarė net kelios parodos, kurias jungia tamsoka nuotaika. Tamsoka, ne visai tamsi. Tamsa (kaip ir skausmas, erotika, prisiminimai, sąmojis *etc.*) lietuvių dailėje vis dar yra lyriška ir atsargi, galbūt iš mažos šalies meno lauko ir nereiktų tikėtis daugiau.

Eglė Vertelkaitė. ***Moiros***

Personalinė Eglės Vertelkaitės (g. 1967) paroda antrame „Titaniko“ aukšte paliko įspūdį ne tik skirtingų technikų ir kūrinių gausa. Geriau žinoma kaip vidurinės kartos grafikė, menininkė šį kartą ėmėsi kitos technikos: pasitelkė fotografiją ir fotografines manipuliacijas. Jas dar padengė gelsvu lesūros sluoksniu, kuris padeda kurti paslapties atmosferą. Rezultatas – saikingai teatrališka, protingai moteriška ir tamsoka paroda. Pagrindinis motyvas – kaukė, o jų čia esama visokių: grožio, vienatvės, abejonės ar vilties. Kiek ironiškai naudojamas kosmetines kaukes lengviau atpažins moterys, tačiau ir vyrai neturėtų pasijusti visai jiems svetimame pasaulyje.

Ritmingoje ekspozicijoje mažus formatus keičia didesni, fotografiją – grafika, tad keliavimas per sales kiek primena filmo žiūrėjimą. Tiesa, filmas be kulminacijos taško ir aiškesnės pabaigos, tačiau ją visada galima susikurti patiems.

Paroda „Titaniko“ antrame aukšte (Maironio g. 3) veikia iki balandžio 2 d.

Lida Dubauskienė. ***214.8***

Nuo „Titaniko“ pakilus kiek aukštyn Latako gatve, Vilniaus grafikos centre „Kairė–dešinė“ galima aplankyti tos pačios kartos menininkės, taip pat grafikės, Lidos Dubauskienės (g. 1966) parodą. Čia rodomas 2011–2017 m. sukurtas darbų ciklas. Ši grafikė taip pat atsisakė tradicinės giliaspaudės grafikos, tik vietoje jos pasirinko ne fotografiją, o piešinį tušu. Tiesa, tušas kartais liejamas ant klišės atspaudo, suteikiančio popieriaus paviršiui lyg atsitiktinių įbrėžimų.

Parodą rekomenduočiau pradėti nuo kairės salės, kur eksponuojami ankstesni darbai, o jau dešinėje lauks labai vientisas savo stilistika ir kokybe ciklas. Pagrindinėmis visų darbų temomis turbūt galima įvardinti šviesą ir faktūrą, kurių abstrakčiam lyrizmui nesutrukdys joks tiesioginis pasakojimas ar netikėtas posūkis.

Paroda grafikos centre „Kairė–dešinė“ (Latako g. 3) veikia iki balandžio 1 d.

Kūnas ir tamsa (kuratorius Paulius Andriuškevičius)

Galvodama apie „Vartų“ galerijoje šiuo metu rodomą parodą negaliu atsikratyti karamelės su druska apibūdinimo. „Skani“ paroda. Neperkrauta, bet ir ne tuščia, dailiai apšviesta ir protingai surikiuota ekspozicija. Geras įvairių kartų menininkų kūrinių rinkinys, kuriame galima rasti ir žymiųjų modernistų (Valentino Antanavičiaus, Mikalojaus Povilo Vilučio), ir šiuolaikiškesnių menininkų (Mindaugo Navako, Duonio Donato Jankausko), ir įdomių jaunosios kartos atstovų (Ievos Rojūtės, Vytauto Viržbicko) kūrinių. Tiesa, surinktos žvaigždės žaidžia „už save“, tad paroda kaip visuma nekelia jokių problemų ir neieško jokių atsakymų. Šiaip ar taip, ši paroda – retas Lietuvoje ir visai sėkmingas mėginimas kurti kuratorinį rinkinį pasirinkta tema, o tai džiugina, kaip ir bet koks žingsnelis į šalį nuo Lietuvos galerijose jau kelis dešimtmečius nesikeičiančių parodų rengimo tendencijų.

Paroda galerijoje „Vartai“ (Vilniaus g. 39) veikia iki balandžio 14 d.

Be teksto

Dailininkų sąjungos galerijoje atidaryta paroda be teksto ir be kuratoriaus. Tačiau su penkiais menininkais. Tai – jau kelias jaunų tapytojų kartas formuojantis VDA profesorius tapytojas Jonas Gasiūnas (g. 1954) ir keli jaunesni menininkai, neabejotinai patyrę vyresniojo kolegos įtaką: Konstantinas Gaitanži (g. 1977), Jolanta Kyzikaitė (g. 1980), Eglė Karpavičiūtė (g. 1984) ir jauniausioji – Eglė Ulčickaitė (g. 1989). Mano galva, atsisakyti tekstų šioje parodoje buvo gera idėja – juk visų šių tapytojų paveikslai patys yra kaip tekstai, ir gana pretenzingi. Tai iš laike ir erdvėse išsibarsčiusių fragmentų konstruojama tapyba, vengianti bet kokios ryškesnės emocijos ir aiškesnės žinutės, tad rašytojai gali į valias apie juos rašyti, o žiūrovai – pritariamai linksėti galva.

Alfonsas Budvytis, „Oskaras I“. 2002 m.

Įdomu, kad visi šie panašias tapybines strategijas naudojantys menininkai (išskyrus E. Karpavičiūtę) jau dėsto Vilniaus dailės akademijoje. Tad vienų džiaugsmui, o kitų nevilčiai, panašu, kad vadinamosios „gasiūniškosios“ tapybos tradicija Lietuvoje nenutrūks dar kurį laiką.

Paroda Dailininkų sąjungos galerijoje (Vokiečių g. 2) veikia iki kovo 27 d.

Sovietinės vaikų iliustracijos renesansas

Atkelta iš 1 psl.

dabar miesto bibliotekai priklausančiuose nuostabiuose rūmuose. Nustebome ir apsidžiaugėme, kai kultūros gausos išlepinti italai paprašė parodą pratęsti. Žinoma, net neįtarėme, kad tai tik pradžia.

Vadinasi, nebuvote tikros savo sprendimo sėkme?

Žinoma, ne. Juk Sovietų Lietuvos dailė yra tipiškas reiškinys, panašių dalykų rasime didžiulėje sovietų įtaką patyrusioje erdvėje. Kad tokioje masėje būtų pastebėti lietuviški talento ir originalumo blyksniai, pasiekti ne taip lengva. Abejoti vertė ir skeptiškas aplinkinių požiūris. Lietuvoje, pavyzdžiui, pasigirdo balsų, kaltinančių mus bandymais reabilituoti sovietmetį. Tačiau mes tik kritiškai analizuojame vieną nedidelę sovietinės kultūros sritį, jokiu būdu neteigiame, kad tai, kas tais laikais buvo padaryta gero ir įdomaus, atsirado sovietų valdžios dėka. Teoriškai atremti tokius argumentus lyg ir nesunku, tačiau drąsos ir darbo įkarščio tai neprideda.

Kitų šalių knygos meno profesionalai irgi buvo atsargūs. Dėl savų priežasčių. Pirmiausia, manau, dėl to, kad nepasitikėjo mūsų pristatomo meno kokybe. 2010 m. važiavau į mugę Bolonijoje, nes reikėjo surasti kitų metų parodai tinkamą erdvę, apskritai „prisimatuoti“ mugę. Tuomet Sigutė Chlebinskaitė nusitempė mane į Miuncheno Tarptautinės vaikų ir jaunimo knygų bibliotekos (*Internationale Jugendbibliothek*) stendą pasiteirauti, ar ši biblioteka nenorėtų parodyti Sovietų Lietuvos vaikų knygų iliustracijų. Pakalbėsime kitais metais, kai atvešite parodą, sakė vokiečiai, net neklausinėdami, apie ką čia mes. Kiek nusivylėme, manydamos, kad tai mandagus „ne“, bet 2011 m. rudenį iš Miuncheno atkeliavo pasiūlymas pritaikyti parodą Blutenburgo pilyje, kurioje įsikūręs šis pasaulinis vaikų ir jaunimo knygų centras. Deja, ruošiant ekspoziciją Miunchene teko atsisakyti kai kurių idėjų, o tai, mano manymu, nuskurdino ir supaprastino sumanymą. Iliustracijos buvo rodomos atskirai nuo knygų, galutinį produktą atskyrus nuo prototipo, tad nebuvo kaip kalbėti apie sovietinės spaudos kokybę, apie dailininkų kančias siekiant ir negalint pasiekti norimo rezultato. Juolab kad paroda nuo pat pradžių turėjo ryškų kultūrologinį ir socialinį pjūvį.

Laimė, Lietuvos kultūros institutas sudarė sąlygas Bolonijai išleisti katalogą anglų kalba, jame paskelbėme nemažai kontekstinės medžiagos. Tai ir vaikų kultūrą bei kasdienybę iliustruojančios nuotraukos, ir pokalbiai apie vaikystės knygas su jau suaugusiais tų knygų skaitytojais. Jei ne katalogas, nemanau, kad būtume užmezgę ryšius su „Tarabooks“. Būtent išsamus leidinys anglų kalba ir užtikrino sumanymo gyvybingumą.

Kaip kilo mintis būtent Bolonijoje parodyti sovietines vaikiškas iliustracijas?

Bolonijoje Lietuva rengėsi prisistatyti pirmą kartą. Kasmet čia susirenkantys pasaulio vaikų literatūros profesionalai kažką apie mus žinojo, tačiau labai jau fragmentiškai. Atrodė visai logiška, kad vertėtų atskleisti dabartinės situacijos priešistorę. Juk net ir su šiuolaikine lietuviška vaikų knyga siejamų plačiai žinomų dailininkų Stasio Eidrigevičiaus ir Kęstučio Kasparavičiaus karjera prasidėjo sovietmečiu. Sovietiniais laikais turėjome puikių vaikų knygų dailininkų. Albinos Makūnaitės, Petro Repšio, Algirdo Steponavičiaus, Aspazijos Surgailienės, Birutės Žilytės iliustruotos knygos buvo pastebėtos anais laikais, savo grožio ir vertės jos neprarado šiandien, atvirkščiai – sužiba naujai.

Su Jolita Liškevičiene pradėjusios rinkti medžiagą parodai pamatėme, kad reiškinys platesnis ir įvairesnis, viskas tik prasideda nuo iliustracijų, o aprėpia ir leidybą, ir knygų sklaidą, ir skaitymą, ir dailę, ir vaikų ugdymą. Autoritetingiausia iliustruotos vaikų knygos tyrinėtoja Ingrida Korsakaitė, kiti autoriai padėjo atskleisti, kaip vaikų knygų iliustracijose reiškėsi bendrieji modernizacijos procesai, pirmiausia nacionalinių bruožų turintis modernizmas. Jiems tai buvo svarbiausias klausimas, kaip ir patiems dailininkams. O apie stalininį laikotarpį arba kokio nors lietuviškumo nepaisančio poparto ar siurrealizmo įtaką vaikiškoms knygoms neturėjome jokių hipotezių ar samprotavimų. Kitaip sakant, mums pasirinkimas rodyti sovietines iliustruotas vaikų knygas abejonių nekėlė. Pradėjome nuo artefaktų korpuso. Diena iš dienos eidavom su Liškevičiene į Mažvydo bibliotekos vaikų literatūros skyrių, vieną po kitos traukėme iš lentynų knygas ir žiūrėjom, kokius reiškinius ir procesus jos įkūnija. Atradimų kupinas laikas! Prisimenu jį su ilgesiu.

Kodėl Sovietų Lietuvos vaikų knygų iliustracija susidomėjo „Tarabooks“?

Tikrai ne vien dėl to, kad tos mūsų knygos yra gražios ar originalios. Lietuva buvo Sovietų Sąjungos dalis, o Indija – šalis, kurioje SSRS stengėsi visaip stiprinti savo įtaką. Viena iš daugelio priemonių įsiskverbti į Indijos gyvenimą buvo sovietinės vaikų literatūros sklaida. Įvairių SSRS tautų autorių, tarp jų ir lietuvių, knygos buvo verčiamos į anglų, taip pat į pagrindines Indijos kalbas, spausdinamos Maskvoje didžiuliais tiražais ir tarpininkaujant Indijos komunistų partijos veikėjams platinamos Indijoje. Jas mielai pirko tie, kurie nepajėgė savo vaikams įpirkti D. Britanijoje išleistų knygų, nes sovietinė produkcija kainavo pigiai, buvo pardavinėjama ant kiekvieno gatvės kampo. Tad tūkstančiai indų užaugo su tomis pačiomis knygutėmis, su kuriomis augo Sovietų Sąjungos vaikai. Žinoma, vyravo rusų autoriai, bet, kaip paaiškėjo, kažkas įsiminė ir estų, ir lietuvių rašytojus. Labai populiarūs buvo tradicinių pasakų rinkiniai, kartais labai keisti – lietuviai suporuoti su azerais, estai su moldavais ir pan. Taigi Sovietų Lietuvos iliustruotą vaikų knygą „Tarabooks“ pirmiausiai pastebėjo per Indijos istorijos prizmę. Prisidėjo ir leidyklos steigėjų bei savininkių asmeninė patirtis: jos vaikystėje irgi pavartydavo sovietinių knygelių. Dar jas sudomino, kaip totalitarizmo sąlygomis vaikų knygų leidybos srityje radosi režimo tikslų neatitikę reiškiniai, jos norėjo sužinoti, kaip tai vyko, kokie žmonės prisidėjo, kad vaikų knyga būtų patraukli ir ugdytų įvairiapusę asmenybę. Pirminis sumanymas apsiribojo paroda „Tarabooks“ būstinėje Čenajuje ir keliomis mano paskaitomis per atidarymą ir po jo. Iš paskaitų, o gal labiau iš pokalbių su leidyklos savininkėmis Gita Wolf ir V. Geetha gimė bendros knygos sumanymas. Sunku pasakyti, ar kas iš to būtų išėję, jei ne Lietuvos kultūros instituto parama, jei ne šio instituto darbuotojos Rūtos Nanartavičiūtės entuziazmas ir puiki vadyba.

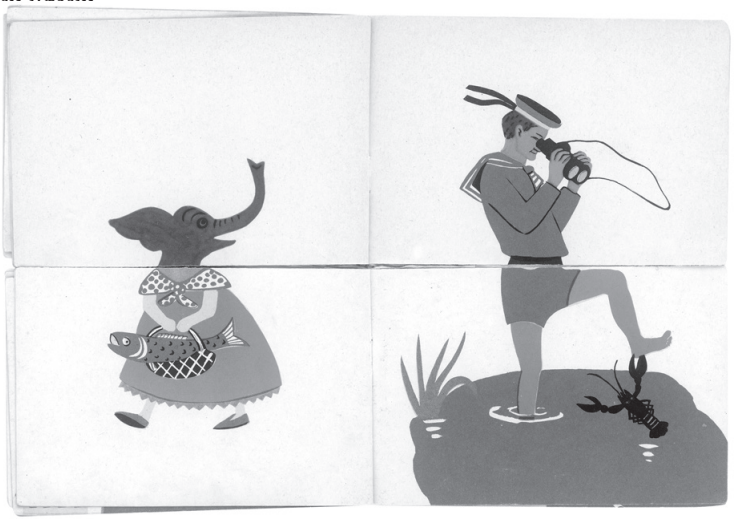

Ieva Naginskaitė, „Ką padarė žirklės“. 1961 m.

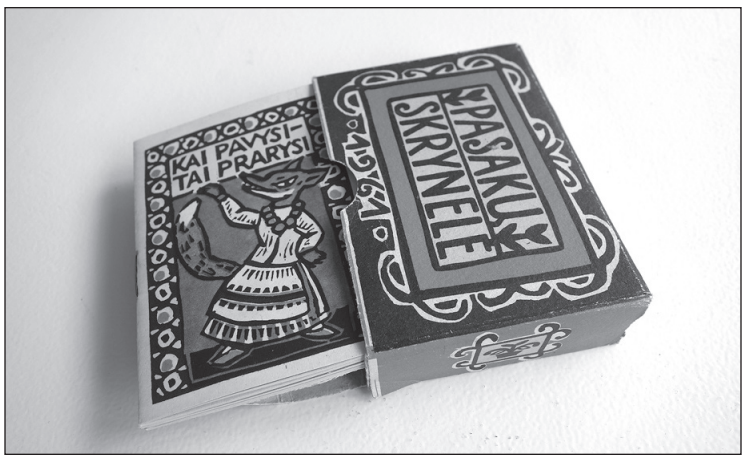

Aspazija Surgailienė, „Pasakų skrynelė“. 1961 m.

Pagrindine knygos autore laikyčiau Geethą, naratyvą konstravo ji. Į savo skyrių perkėliau kai kuriuos gabaliukus iš Bolonijos katalogo, bet juos reikėjo keisti, patį tekstą išplėsti. Atsirado skyriai apie verstinę literatūrą, apie Aldoną Liobytę ir jos veiklą Valstybinės grožinės literatūros leidyklos vaikų ir jaunimo literatūros redakcijoje, nauji intarpai apie cenzūros veikimą ir sovietmečio vaikų kultūrą. Buvo tokių vietų, kurios mums savaime suprantamos, o užsienio skaitytojui jas reikėjo komentuoti. Pavyzdžiui, rašydama apie lietuvių liaudies meno įtaką turėjau bent trumpai paaiškinti, kas yra tas lietuvių liaudies menas. Prireikė ekskurso į Lietuvos valstybės istoriją ir vaikų literatūros padėtį tarpukariu. Minim ir sovietų kultūros įtaką nepriklausomoje Lietuvoje, apie kurią patys beveik nieko nerašom. Geethos prašymu išplėčiau pasakojimą apie vaikišką periodiką: laikraštį „Lietuvos pionierius“ ir žurnalą „Genys“. Įdėjome nemažai „Genio“ iliustracijų, nes juk periodika buvo daug plačiau skaitoma, labiau prieinama už knygas, ji darė stiprią įtaką vaikams, o mums šiandien daug pasako apie tuos laikus.

Kas bus šios jūsų bendros knygos skaitytojas?

Manau, kad ne menotyrininkas, nes knyga yra ne apie meną. Knyga skirta tiems, kurie domisi kultūros istorija, mąsto apie spaudos, skaitymo poveikį visuomenei. Ji galėtų sudominti visus, kuriems rūpi uždarų visuomenių kultūros situacija. Per parodos atidarymą Miunchene tai patvirtino iš Londono į stažuotę *Judendbibliothek* atvykęs filipinietis doktorantas. Pasak jo, mūsų katalogas jam buvęs nepaprastai naudingas rašant apie Filipinų vaikų literatūrą Marcoso diktatūros metais. Panašių minčių buvo ir indų spaudoje, pristačiusioje „Tarabooks“ būstinėje vykusią mūsų parodą.

Kur toliau veda šis tyrimas? Iš pirmo žvilgsnio žingsnis nuo 2011 m. iki dabar, nuo Bolonijos iki Indijos atrodo tolimiausias įmanomas taškas. Kita vertus, tema išsiplėtė ne tik geografiškai, bet ir į gylį bei plotį, tie atradimai gali būti integruoti ir į kitas sritis.

Nenoriu kartotis aiškindama, kad iliustruotų vaikų knygos tyrimai skatina keisti požiūrį į sovietmečio dailės istoriją, jungti dailės, literatūros, leidybos, apskritai kultūros istorikų pajėgas. Tokio kompleksinio tyrimo rezultatai, manau, įdomiai pakoreguotų mūsų turimą sovietinės praeities viziją, pasiūlytų daugiau atsakymų į klausimą, kaip mes išgyvenome, kodėl kilo Sąjūdis, iš kur laisvės metais staiga atsirado tiek talentingų žmonių, gebėjusių ir gebančių šį tą svarbaus nuveikti pačiose įvairiausiose srityse – ir moksle, ir mene, ir versle, ir politikoje. Man atrodo, kad vaikų knyga tiesiogiai ir pakankamai svariai prisidėjo prie mūsų talentų formavimosi. Ši mintis iš dalies yra atsakymas į klausimą, kodėl kitiems, kitų šalių žmonėms įdomus toks, regis, marginalus reiškinys kaip Sovietų Lietuvos vaikiškų knygų iliustracija. Atidžiau įsižiūrėjus paaiškėja, kad šitie paveiksliukai padeda pamatyti daugelį giluminių dalykų, kurie kitomis priemonėmis yra neiššifruojami.

Kalbi apie vaikų knygų iliustracijas kaip apie istorijos šaltinį, tačiau „Tarabooks“ leidėjos aiškiai įžvelgė ir lietuviškų sovietinių knygų estetinę vertę.

Jei turi omenyje „Tarabooks“ planuojamas pakartotinai išleisti lietuvių iliustruotojų knygas, tai taip. Kiek žinau, jau gerokai įsibėgėjo Algirdo Steponavičiaus iliustruotos Petro Cvirkos knygos „Nemuno šalies pasakos“ parengimo spaudai darbai. Tai bus leidimas anglų kalba. Kitas lituanistinis „Tarabooks“ projektas – Aspazijos Surgalienės mažų knygučių rinkinio „Pasakų skrynelė“ pakartojimas. Laimė, tiek vieno, tiek kito leidinio iliustracijų originalai išliko dailininkų šeimų archyvuose, savininkai pasidalino jais su leidėjais, tad, reikia tikėtis, šį kartą atspaudai bus artimesni originalams nei sovietų laikais. Labai įdomu, kaip šias knygas priims šiuolaikinė tarptautinė auditorija, kuriai jos ir kuriamos.

Parengė Julija Reklaitė

Blogas idealus laikas

Wojciechas Smarzowskis apie „Voluinę“

Pradedame supažindinti su artėjančio „Kino pavasario“ filmais ir jų kūrėjais. Wojciecho Smarzowskio (g. 1963) kūryba žinoma Lietuvoje – kino festivaliai rodė visus jo filmus, pradedant debiutinėmis „Vestuvėmis“ (2004). Dėmesio sulaukė „Blogi namai“ (2009), „Rožė“ (2011), „Kelių policija“ (2012), 2014 m. sukurta Jerzy Pilcho romano „Stiprusis angelas“ ekranizacija. „Voluinė“ („Wołyń“, Lenkija, 2016) – naujausias Smarzowskio ir pirmasis vaidybinis filmas, pasakojantis apie 1943–1944 m. Ukrainoje vykdytas masines lenkų mažumos žudynes. Filmas sulaukė keturiolikos Lenkų kino akademijos apdovanojimų „Auksinių erelių“ nominacijų (nugalėtojai paaiškės kovo 20 d.) ir prieštaringų vertinimų. Pateikiame fragmentus iš pernai rudenį katalikų savaitraštyje „Tygodnik Powszechny“ pasirodžiusio Katarzynos Kubisiowskos pokalbio su „Voluinės“ režisieriumi.

Ar bijote, kaip bus reaguojama į „Voluinę“?

Filmą kurti pradėjau 2012-aisiais, taigi dar prieš Maidaną Ukrainoje ir prieš akimirką, kai pasaulis radikaliai pasuko į dešinę. Jei ir galiu ko bijoti, tai reakcijos tam tikrų grupių, kurios gali suvokti filmą tiesmukai ir nuspręsti, kad jis nukreiptas prieš ukrainiečius. Tai netiesa – „Voluinė“ pasisako prieš nacionalizmą apskritai, rodo, prie ko gali atvesti kraštutinės jo formos. Degikliu gali tapti viskas – metinės, nuotrauka, tarptautinės futbolo rungtynės arba filmas. Tačiau aš tikiu žiūrovais ir, viliuosi, visi supras, kad filme kalbama ne apie kerštą, o tik apie atmintį.

Po filmo „Rožė“ tvirtinote, kad nebekursite istorinio filmo.

Nes žiūrovai nenori matyti popierinių tankų, o istoriniam kinui reikia daug pinigų, kurių Lenkijoje stinga. Tačiau po „Rožės“ seansų susidurdavau su emocinga reakcija, kuri liko galvoje – mano darbe atsirado viena spalva daugiau.

Tarp filmą įkvėpusių kūrinių buvo Stanisławo Srokowskio apsakymų rinktinė „Neapykanta“. Rašytojas praleido vaikystę Hnilčės kaime Tarnopolio regione. Kai netoliese įsikūrusiame Slavetine 1939 m. rugsėjo 17 d. pasirodė sovietai, ukrainiečių teroristų grupės, ginkluotos šakėmis, kirviais ir peiliais, pradėjo žudyti kaimynus lenkus. Tai buvo ženklas, kad prasideda masinės žudynės. Netrukus buvo nužudyti autoriaus artimieji: senelis užkapotas kirviais, pusbrolis sudegintas gyvas.

Stanisławas Srokowskis buvo mano pirmasis mokytojas. Rimtas darbas prasidėjo susitikimu su juo. Pirmiausia jis sudėliojo mano žinias. Iš pradžių jis man paaiškino, kad „Voluinės žudynių“ sąvoka susiaurina temą iki vienos vaivadijos. Voluinėje žuvo 60 tūkstančių lenkų, bet jų žuvo ir kitose pakraščių vaivadijose.

Srokowskio apsakymuose mane sukrėtė tai, kad jie parašyti iš vaiko perspektyvos. Stulbinantį efektą kuria naivaus vaiko suvokimo ir žiauraus pasaulio susidūrimas. Viena vertus, „Neapykanta“ – tai savotiškas siaubingų nusikaltimų katalogas, bet, kita vertus, tai ir subtiliai, jokiu būdu ne balta ir juoda spalvomis piešiami žmonių požiūriai, pavyzdžiui, atsiranda ukrainietis, gelbstintis lenkus.

Pradėjęs dėlioti scenarijų nusprendžiau, kad noriu papasakoti apie tuos įvykius iš kuo platesnės perspektyvos, kad tai tokia mano pareiga, iš jos ir kyla „Voluinės“ digresija. Jei kas nors anksčiau jau būtų sukūręs filmą šia tema, tai gal apskritai nebūčiau iškišęs nosies ne tik iš kaimo, bet ir iš filmo veikėjo Maciejaus Skibos kiemo. Jame iš pradžių būtų Lenkija, paskui ateitų rusai, vokiečiai ir pagaliau ukrainiečiai. Tačiau „Voluinė“ – pirmas toks filmas, todėl pasirinkau kitą kelią. Epiškesnį.

Būtent todėl pagrindiniu „Voluinės“ siužetu tapo nežmoniškais laikais sužydėjusios meilės istorija?

Net labai žmogiškais laikais, nes juk karus sukelia žmonės.

Pagrindinę filmo veikėją Zosią likimas „pasmerkia“ ryšiams su trimis vyrais, gal net su kiekvienu iš jų jai pavyksta sukurti meilės formą.

Svarbiausia yra tyra pirmoji meilė ukrainiečiui Petro. Kitas ryšys – tai šeimos sutartos vedybos su turtingu ūkininku Skiba, o trečiasis, galima sakyti, brandus ir partneriškas ryšys su jaunu „Armia Krajowa“ kovotoju Anteku.

Filmas – istorinis, bet pasakojimas apie meilę yra universalus. Susižavėjimas, įsimylėjimas, atsidavimas, išdavystė, paklusnumas, bejėgiškumas, artimo žmogaus praradimas, tuštuma – situacijos ir jausmai, kurie aktualūs ir dabar.

Istorikai bando tyrinėti ukrainiečių nacionalizmo ištakas, jie remiasi XVII a., kai lenkai tyčiojosi iš ukrainiečių ir valstiečius sodindavo ant kuolo, o tarpukariu vyko Ukrainos kolonizacija.

Sužvėrėjimas kyla iš žmogaus. Tuo pačiu laiku, kai stačiatikių šventikai šventino banderininkų kirvius, katalikų kunigai šventino kroatų ustašių peilius, kuriais vėliau buvo rėžiamos serbų gerklės. Visame pasaulyje turime pavyzdžių, ką gali padaryti žmogus, apginkluotas atitinkama ideologija ir gavęs leidimą žudyti. Tai Nankinas, Ruanda, Srebrenica ir daugybė kitų.

Kalbėjote apie jausmus, kuriuos sukelia žodis „Voluinė“. Papasakokite, kaip su jais tvarkėtės kurdamas filmą.

Iš pradžių turėjau būti sujaudintas, kad galėčiau kurti filmą. Kai pradėjau rašyti istoriją, išjungiau jausmus ir kuriam laikui turėjau tapti mašina, kad galėčiau atlikti konkrečius veiksmus. Kai emocijos grįždavo, darydavau pertrauką. Taip buvo kiekviename filmo kūrimo etape.

Filmavimo aikštelėje sunkiausia buvo per tą siaubą pervesti vaikus. Čia jau prireikė psichologo pagalbos. Su kiekvienu vaiku reikėjo elgtis skirtingai, priklausomai ne tik nuo jo jautrumo, bet ir nuo amžiaus. Tada pagalvojau, kad pasižiūrėję filmą žiūrovai gal pažvelgs iš kitos perspektyvos. Pagalvos, kad mūsų laikai, kuriais nuolat skundžiamės, ne tokie sunkūs, kaip atrodo. Jie grįš iš kino teatro namo, kad apkabintų savo vaikus.

O kokius jausmus „Voluinė“ sukeldavo specialiose peržiūrose žmonėms iš pakraščių, istorikams, vyresniųjų klasių moksleiviams?

Man regis, pakraščių gyventojams iš pradžių svarbiau už veiksmą buvo rodomo pasaulio tikroviškumas. Pirma jie grįždavo į aną laiką, į išsaugotus vaikystės prisiminimus. Bet iškart po to jau iškildavo patirtų įvykių trauma. Ir jausmai, daug jausmų.

Peržiūros istorikams buvo reikalingos tam, kad pakoreguotume galimas klaidas. Seansai mokiniams turėjo patikrinti, ar aiškiai suprantama „Voluinės“ visuma ir detalės. Užduoties jiems nepalengvinau, nes filme nėra datų. Teoriškai žinoma, kada kilo karas, taip pat žinoma, kada atėjo rusai ir vokiečiai, bet vėlesni istoriniai įvykiai jau reikalauja tam tikrų žinių. Tyrimai rodo, kad pusė lenkų nežino, kas atsitiko pakraščiuose. O iš tos pusės, kuri skelbiasi žinanti, pusė žino blogai.

Ar po šių peržiūrų turėjote filmą permontuoti?

Ne, iš esmės jau nieko neturėjau keisti. Tačiau kartais pasitikrindavau detales. Pavyzdžiui, ar žiūrovai prisimena batus. Jei niekas neatkreipė dėmesio į tokią detalę, tai montuodami ištęsdavome kadrą. Jei visi juos matė, trumpindavome. Mėgstu žaisti tokiomis smulkmenomis. Ieškoti prasmių, adresuoti jas įdėmiems žiūrovams.

„Voluinė“

Dabar jau kurį laiką žiūriu „Voluinę“ kasdien: atsimenu atmintinai kadras po kadro, bet netrukus pamiršiu, nes pradėsiu gyventi kitu filmu. Prieš peržiūras Gdynės kino festivalyje pasižiūrėsiu paskutinį kartą ir pabaigsiu savo nuotykį su „Voluine“. Tai labai sunkus filmas.

Nes sunki tema?

Pirmiausia todėl. Bet taip pat mums buvo sunku surinkti pinigus, nes kažkuriuo momentu pasitraukė investuotojai.

Tai buvo priežastis įkurti Voluinės fondą. Internete pakvietėte žmones finansiškai paremti filmo gamybą.

Filmavimas jau buvo įpusėjęs, tęsti jo nebuvo už ką, todėl ir kreipiausi. Žmonės pasielgė fantastiškai.

Kokios „Voluinės“ scenos nufilmuotos už surinktus pinigus?

Pavyzdžiui, visas bažnyčios užpuolimo epizodas.

Šioje scenoje banderininkai per mišias užpuola bažnyčią ir nužudo beveik visus susirinkusius – vaikus, moteris, vyrus, kunigą.

Tai viena iš sunkiausių scenų. Jai reikėjo skirti dvi intensyvias filmavimo dienas, pridėkime dar brangias repeticijas.

Klausėte apie sunkumus.... Vienas jų buvo didelis masinių scenų skaičius. Tuos žmones reikia aprengti, nugrimuoti, atvežti, apgyvendinti. Taip pat ir gyvulius – mus lydėjo daug arklių. Žinote, kiek laiko atima ištraukti vežimą, aktorių ir arklį iš krūmų? Kiekvienam reikia skirti penkiolika minučių, tad jei nepaisant ankstesnių treniruočių kadre arklys pasuks ten, kur jam labiau patinka, tai keturiasdešimt penkios minutės skirs vieną kadrą nuo kito. O juk laikas ir filmavimo dienų skaičius lemia filmo kainą. Arba darbas su vaikais – vaikas gali nenorėti dirbti pagal mūsų nustatytą grafiką, jis gali atsisakyti bendradarbiauti, nes miega arba yra pavargęs. Nepaisant nieko manau, kad vaikai ir jų tėvai pademonstravo tiesiog angelišką kantrybę.

O kulminacinės žudynių scenos, kai visas pasaulis tampa spąstais, o Zosia su sūneliu neturi kur pasislėpti?

Kulminacinės žudynių scenos ekrane trunka po kelias minutes, o mes jas filmavome kelias trumpas vasaros naktis. Pridėkite antra tiek repeticijų. Ne todėl, kad tai tiek truko, bet todėl, kad reikėjo sinchronizuoti daug elementų – kaskadininkų, pirotechnikų, priešgaisrinių tarnybų, grimuotojų ir svarbiausia – žmonių.

Sužeistas arklys, vienoje scenoje gulintis ant žemės, atrodo taip, lyg iš tikrųjų dvėstų.

Kaskadininkas gulėjo su arkliu, bet paskui kompiuteriu jį trynėme ir kompiuteriu pridėjome žaizdą. Juk nemanote, kad filmo labui nužudėme arklį?

Kiek kartų jau girdėjote, kad dabar nėra tinkamas laikas kurti „Voluinę“?

Visada girdžiu, kad tai blogas laikas. Jis niekad nebuvo geras: komunos laikais, po 1989-ųjų, dabar taip pat negeras ir rytoj bus negeras. Vadinasi, jis idealus. Kodėl? Jau esu savo metų, netrukus man pristigs jėgų kurti epinį kiną, nes tai tikrai nelengva. Svarbiausia, kad dar gyvi žmonės iš pakraščių, kurie prisimena tuos laikus ir jiems iš dalies ir sukurta „Voluinė“.

Be abejo, tai, ką pasakysiu, liudija mano idealizmą, bet politikai dabar privalo sukurti teigiamą atmosferą lenkų ir ukrainiečių istorikams. Būtų gerai leisti jiems padirbėti ramiai, surinkti arba supriešinti įrodymus, atlikti ekshumaciją, o egzistuojant ypač skirtingiems įvykių vertinimams, nepriklausoma, bendra komisija galėtų parašyti ataskaitą, kuri pateks į ukrainiečių ir lenkų vadovėlius. Į tokią sunkią temą reikia pasižiūrėti be emocijų, o žmones parengti konfrontacijai su faktais. Tikrai žinau, kad negalima tylėti. Tik tada galėsime kalbėti apie tikrą susitaikymą – tas žodis pagaliau įgis prasmę.

Parengė K. R.

Nakties svečiai

Krėsle prie televizoriaus

„Frankofonija“

Kažkodėl laimingi žmonės laikomi idiotais. Bet tai netiesa. Geriausias įrodymas – Joelio ir Ethano Coenų 1998 m. filmas **„Didysis Lebovskis“** (**LRT Kultūra, 18 d. 21 val.**). Pagrindinis veikėjas (Jeff Bridgess) yra laimingas, nes gali žaisti boulingą ir gerti stiprokus gėrimus. Jis turi ištikimų draugų, su kuriais apie viską pasikalba. Tik jo laimę sudrumsčia gangsteriai: jie supainioja veikėją su bendrapavardžiu – šlykščiu milijonieriumi, kurio gražuolę žmoną pavogė dėl išpirkos.

Coenai sako, kad jų filmą įkvėpė 1939 m. parašytas Raymondo Chandlerio „Didysis miegas“. Iš vieno juodojo romano pradininkų jie pasiskolino ir mintį, esą siužetas reikalingas tik tam, kad galėtum vesti personažus. Jų Coenų filme daug ir kiekvienas „savotiškas“ – čia knibždėte knibžda įvairiausių atmainų keistuolių, priklausančių įvairioms subkultūroms. Gal todėl patys amerikiečiai (žinoma, šiek tiek įsižeidę, nes Coenų humoras jiems įtartinas) rašė, kad filmas – tikra Amerikos kičo enciklopedija. Coenai pabrėžia, kad tokių tipų nepamatysi Niujorke, kur jie gyvena, tik Los Andžele.

Kalbėdamasis su prancūzų žurnalistais Joelis Coenas aiškino, kad filmo veiksmas rutuliojasi 10-ojo dešimtmečio pradžioje, bet personažai susieti su trijų dešimtmečių senumo kultūra, jie yra tos kultūros padarinys ir jos veidrodis. Bridgeso herojus – senstantis hipis, Johno Goodmano personažą suformavo karo Vietname patirtis, o Julianne Moore veikėjos Mod prototipais tapo 7-ojo dešimtmečio Niujorko pogrindžio judėjimo ir „Fluxus“ veikėjai. Joelis Coenas pabrėžė, kad Mod už daug ką galėtų būti dėkinga dailininkei Yoko Ono, dar nesutikusiai Johno Lennono. Pasak brolių, „Didysis Lebovskis“ – šiuolaikinis kinas apie tai, kas atsitiko žmonėms, kurie susiformavo tada ir išsaugojo daugybę būdingų anų laikų bruožų.

Iš šio jų pastebėjimo galėtų atsirasti ne vienas įdomus filmas kad ir apie *homo sovieticus*, ypač lietuviškąją jo atmainą, bet neturime tokių talentingų brolių, o ir lietuviškas humoras ypatingas: juo daugiau ekrane ašarų, trispalvių ir kraujo, tuo juokingiau.

Vokiečių režisierės Isabel Kleefeld televizijos filmo **„Pinklėse“** (**LRT, šįvakar, 17 d. 22.45**) pradžia gali priminti „Didįjį Lebovskį“, nes į didelės prekybos firmos vadybininkės Džulianos namus taip pat nelauktai įsibraunama naktį. Tačiau humoro nelaukite – tai specialusis policijos padalinys, kovojantis su musulmonų teroristais. Moteris apkaltinama palaikanti teroristus ir jos bei artimųjų gyvenimas pradeda griūti. Sakykite, ką norite, bet tokioje situacijoje jau geriau gangsteriai, kurie apšlapins mėgstamiausią jūsų kilimėlį. Aš taip pat turiu tokį, kurį kadaise atsivežiau iš Karpatų, bet ne todėl man toks artimas yra Lebovskis. Baltai jam pavydžiu ir svajoju kada nors pasiekti tokią pat tobulą laimės būseną.

Neabejoju, kad laimingas žmogus buvo ir norvegų keliautojas bei etnografas Thoras Heyerdahlas, 1947-aisiais perplaukęs Ramųjį vandenyną plaustu „Kon Tiki“. Pamenu, lietuviškai išleista jo knyga apie šią ekspediciją prieš kokius penkiasdešimt metų buvo tarp populiariausių. Įdomu, ar dabar kas ją skaitytų? Režisieriai Joachimas Roningas ir Espenas Sandbergas ne tik perskaitė, bet ir 2012 m. sukūrė filmą **„Kon Tikis“** (**TV3, 18 d. 14.25**), kuris buvo nominuotas „Oskarui“. Beje, 1950 m. Heyerdahlas gavo šią statulėlę už geriausią dokumentinį filmą, kuris taip pat vadinosi „Kon Tikis“.

Mokslininkas su žmona Liv pirmąkart apsilankė Polinezijoje dar 1937 metais. Čia jiems ir šovė mintis, kad tą Okeanijos dalį galėjo apgyvendinti ne išeiviai iš Azijos, bet Pietų Amerikos indėnai. Grįžus namo teorija buvo išjuokta, bet Heyerdahlas nusprendė įrodyti, kad tai įmanoma. Šimto dienų kelionė prasidėjo 1947 metais.

Filmo kūrėjai gana laisvai pasielgė su mokslininko biografija, todėl „Kon Tikis“ – ne tik filmas apie nuotykių kupiną kelionę, bet ir apie kilnų avantiūrizmą bei tvirtą tikėjimą savo idėja. Tačiau jo kūrėjai sąmoningai griauna Holivudo taisykles, atsisakydami formulės „nuo nevilties į pergalę“ ir panašių banalybių.

Užtat Holivudo reginių taisyklėmis ištikimai seka Nikolajus Lebedevas, pernai sukūręs vieno populiariausių sovietinių filmų perdirbinį. Jo **„Ekipažas“** (**TV3, 18 d. 21.30**) kimšte prikimštas naujoviškų kompiuterinių triukų, todėl ugnikalnio išsiveržimas tolimoje šalyje, į kurią atskrido maskviečiai, gana vaizdingas, bet „sovoko“ mentalitetas niekur nedingo. Tiesa, naujame „Ekipaže“ atsirado feministinių akcentų – vyrams niekuo nenusileidžiančią lakūnę suvaidino Agnė Grudytė.

Trečiadienį (**23 d. 21 val.**) **LRT Kultūra** rodys vieno didžiųjų šiuolaikinio kino kūrėjų Aleksandro Sokurovo filmą **„Frankofonija“** (2015). Jis skirtas Luvrui. Ties monologo, kino esė, vaidybinio ir dokumentinio filmo riba sukurta „Frankofonija“ – vienas iš gausių Sokurovo bandymų kreiptis į amžininkų sąžinę. Skirtingus filmo fragmentus sujungia režisieriaus pokalbiai su kapitonu Derku. Ir nors kapitonas sako režisieriui: „Nenoriu kalbėti apie praeitį. Kalbėkime apie dabartį“, – Sokurovas filme gręžiasi į istoriją, kad suprastų, kokia yra Europos kultūros ateitis.

Sokurovas prisimena seną ir naują Luvro istoriją, architektus, direktorius, tačiau susitelkia į Antrojo pasaulinio karo metus, kai naciai okupavo Paryžių, o Luvro vertybėmis turėjo rūpintis specialaus Vermachto padalinio „Kunschutz“ vadovas meno istorikas grafas Franzas von Wolff-Metternichas. Jo ir tuometinio Luvro direktoriaus Jacques'o Jaujard'o pastangomis vertybes pavyko išsaugoti.

Sokurovui, kuris paskutiniame filmo epizode abu personažus susodina ant nepatogių kėdžių ir pasakoja apie jų ateitį, svarbu, kad šiuos skirtingose karo pusėse atsidūrusius žmones sujungė noras išsaugoti kultūrą. Ko gero, nepaisant pesimistiškų režisieriaus įžvalgų ar kartais gana teatrališkų jo aimanų, tai ir yra tikroji filmo ištarmė.

Jūsų –

Jonas Ūbis

Pabėgti nuo praeities?

Nauji filmai – „Traukinių žymėjimas 2“

„Traukinių žymėjimas 2“

Ilona Vitkauskaitė

Praėjus dvidešimčiai metų pasirodė jau į kino istoriją įėjusio ir populiariosios kultūros vaizduotės dalimi tapusio Danny Boyle'o „Traukinių žymėjimo“ (1996) antroji dalis **„Traukinių žymėjimas 2“** („T2: Trainspotting“, D. Britanija, 2017). Pasak režisieriaus, mintis apie antrąją dalį jam kilo jau 2002 m., pasirodžius naujai Irvino Welsho, pagal kurio romaną ir buvo sukurtas garsusis filmas, knygai „Porno“. Tačiau scenarijus pasirodė nepakankamai geras, tad buvo nuspręsta dar šiek tiek palaukti. Naujas ilgamečio Boyle'o bendradarbio Johno Hodge'o scenarijus, regis, visus tenkino. Nors nemanau, kad filmo kūrėjai tokie naivūs ir tikėjosi, kad antroji „Traukinių žymėjimo“ dalis sulauks pirmosios sėkmės. Greičiau filmą suprasčiau kaip tam tikrą reveransą sau, savo karjeros pradžiai ir toms negrįžtamai praėjusioms jaunystės dienoms.

Jau nuo naujojo filmo pradžios Boyle'as ir Hodge'as nevengia ironiškų paralelių su pirmąja „Traukinių žymėjimo“ dalimi. Išblukusi jaunojo Rentono (Ewan McGregor) pabėgimo, finalinė pirmosios dalies scena paraleliai montuojama su skausmingu kryčiu nuo bėgimo takelio sporto salėje. Filmo ištarmė aiški – bėk nebėgęs, niekur nepabėgsi, ypač nuo savo praeities. Taigi keturiasdešimt trejų Rentonas, jau dvidešimt metų gyvenantis Amsterdame, ištikus šeimos ir profesinei krizei nusprendžia grįžti į gimtąjį Edinburgą. Čia jis sutinka senus bičiulius: Saimoną (Jonny Lee Miller), Denielį „Spadą“ (Ewen Bremner) ir Francį Begbį (Robert Carlyle). Pasaulis, Edinburgas pasikeitė, bet to negalėtum pasakyti apie personažus. Vienintelis Rentonas paragavo „normalaus“ gyvenimo skonio, kiti taip ir liko socialiniame dugne, kriminaliniais nusikaltėliais bei narkomanais, o Begbis filme išvis vaizduojamas kaip psichopatas žudikas, žinoma, turėjęs sunkią vaikystę.

Filme dominuoja vyrų pasaulis: juodasis humoras, daug smurto, šiek tiek vietos atsiranda net visų geidžiamai jaunai prostitutei iš Bulgarijos (Anjela Nedyalkova). Juk ir filmas kalba apie vyriškumą amžiaus vidurio krizės akivaizdoje ir vyrišką draugystę, jis teigia, kad nepaisant visko – nesėkmingų santuokų, verslo planų, impotencijos – lieka draugai, su kuriais galima pažiūrėti futbolą ir išgerti alaus. Kita filmo tema – praeitis. Dvidešimt metų Rentonas bėgo nuo savęs ir savo praeities ir tik dabar, grįžęs į vaikystės namus, gali atgauti dvasinę ramybę. Finalinėje filmo scenoje Rentonas šoka savo visiškai nepasikeitusiame kambaryje, atrodo, pagaliau susitaikęs su praeities pamėklėmis, grįžęs į pradinį tašką, jis yra laisvas. Man tai gražiausia filmo scena.

Manau, daugelis sutiks, kad nei Welsho romanas, nei 1996-ųjų Boyle'o filmas nėra tiesiog apie degeneratų narkomanų gyvenimą. Filmas, puikiai įkūnijęs savo laiko nuotaikas ir kino madas, tam tikra prasme yra ir normatyvinio, visuotinai priimtino gyvenimo tik su vos keliomis pasirinkimo galimybėmis kritika. Todėl, manau, „Traukinių žymėjimas“ ir įgavo tokį kultinį statusą. Regis, naujajame filme kūrėjai sako, kad nei „normalus“, nei destruktyvus narkomano gyvenimas laimės ir pasitenkinimo neatneša, nebent menininko, kūrybinis. Nes būtent, atrodytų, beviltiškiausias filmo personažas Denielis save realizuoja tik kurdamas ir filmo pabaigoje net tapęs savotišku Irvinu Welshu. Tačiau kartu „Traukinių žymėjimas 2“ atrodo netekęs bet kokio gilesnio ryšio su gyvenamuoju laiku, jo nuotaikomis ir yra tiesiog neskoninga, eklektiška juodojo humoro komedija su prostitutėmis ir nuogais vyrais, lakstančiais po Škotijos provinciją.

Lyginant su tuo, ką Boyle'as ir operatorius Anthony Dod Mantle'as išdarinėja šiame filme, pirmasis „Traukinių žymėjimas“ gali atrodyti tiesiog nuosaikus. Švarias kompozicijas ir dinamišką montažą, garso takelį pirmajame „Traukinių žymėjime“ keičia eklektiškas kratinys naujajame. Ant 8 mm juostos nufilmuotas retrospekcijas keičia svaiginantis, nervingas skaitmeninės kameros judesys ir montažas, animuotos scenos, specialieji efektai ir t.t., garso takelis, nors ir triukšmingas, tėra tik fonas. Todėl „Traukinių žymėjimas 2“ ne kuria brandaus ir išlaukto filmo įspūdį, o greičiau atrodo kaip perdėtas kūrėjų bandymas įrodyti, kad jie vis dar turi „parako statinėje“.

Parodos

Vilnius

Nacionalinė dailės galerija
Konstitucijos pr. 22
XX a. Lietuvos dailės ekspozicija
iki 19 d. – meninio ir mokslinio tyrimo paroda „Miesto gamta: pradedant Vilniumi“

Vilniaus paveikslų galerija
Didžioji g. 4
Chodkevičių rūmų klasicistiniai interjerai
Lietuvos dailė XVI–XIX a.
Jurgio Baltrušaičio memorialiniai baldai

Radvilų rūmai
Vilniaus g. 24
Europos dailė XVI–XIX a.
„Dubingių ir Biržų kunigaikščiai Radvilos“
Ksenijos Nikolskajos fotografijų paroda „Dulkės: užmirštoji Egipto architektūra“

Taikomosios dailės ir dizaino muziejus
Arsenalo g. 3A
Paroda „Prijaukinta gamta. XVIII–XXI a.“ (iš Aleksandro Vasiljevo kostiumų ir aksesuarų kolekcijos)
Rytų meno parodų ciklo paroda „Šilko kelias. Senoji Kinijos dailė“

Vytauto Kasiulio dailės muziejus
A. Goštauto g. 1
Retrospektyvinė Vytauto Kasiulio kūrybos ekspozicija
iki 26 d. – paroda „Antanas Mončys (1921–1993) ir jo aplinka: Janas ir Joëlis Marteliai (1896–1966), Francisas Turbilis (1925–1991). Skulptūra, tapyba, koliažai, piešiniai“

Lietuvos nacionalinis muziejus Naujasis arsenalas
Arsenalo g. 1
Senosios Lietuvos istorija XIII–XIX a.
Lietuvių liaudies menas
Kryždirbystė
Paroda „Lietuvos tautodailininkų sąjungai – 50“

Kazio Varnelio namai-muziejus
Didžioji g. 26
K. Varnelio kūrybos ir kolekcijos ekspozicija
Lankymas antradienį–šeštadienį iš anksto susitarus tel. 279 16 44

Valdovų rūmai
Katedros a. 4
Paroda „Eksponatai. 2009–2015 m. dovanotos ir įsigytos vertybės“

Bažnytinio paveldo muziejus
Šv. Mykolo g. 9
Bažnytinio paveldo muziejaus ekspozicija
iki 18 d. – Gintauto Vyšniausko (1958–2016) piešinių paroda „Dievo bitė“

Galerija „Kairė–dešinė“
Latako g. 3
Lidos Dubauskienės paroda „214.8“
Tatjanos Diščenko paroda „Istorijos“

Vilniaus dailės akademijos galerijos Parodų salės „Titanikas“
Maironio g. 3
Adomo Danusevičiaus personalinė paroda „Kamufliažinis vyriškumas ir kempiškasis blizgesys“
Eglės Vertelkaitės personalinė paroda „Moiros“

Tekstilės galerija „Artifex“
Gaono g. 1
Aistės Kisarauskaitės personalinė paroda „Semiramidės sodai“

Galerija „ARgenTum“
Latako g. 2
iki 23 d. – Karolinos Semaškaitės paroda „Lost & Found“

A. ir A. Tamošaičių galerija „Židinys“
Dominikonų g. 15
Dailininkų Tamošaičių kūryba
XIX–XX a. pirmos pusės liaudies meno rinkiniai

„Prospekto“ fotografijos galerija
Gedimino pr. 43
Valentino Pečinino fotografijų paroda „Stačiatikių tikėjimo portretas“

Pamėnkalnio galerija
Pamėnkalnio g. 1/13
Rodiono Petroffo paroda „Abejonės ir ginčai“

Galerija „Vartai“
Vilniaus g. 39
Paroda „Kūnas ir tamsa“

Galerija „Aidas“
A. Jakšto g. 9
Andriaus Makarevičiaus tapyba

Šv. Jono gatvės galerija
Šv. Jono g. 11
Vytenio Tolučio atspaudų paroda „Tarpinė stotelė II“
nuo 17 d. – Arno Špakausko, Mato Šablauskio, Deivido Vytauto Gikio paroda „Trinka muzikai“ (piešinys, garso instaliacija, projekcija)

Galerija „Arka“
Aušros Vartų g. 7
nuo 21 d. – Arvydo Baltrūno paroda „Sidabriniai +“

Dailininkų sąjungos galerija
Vokiečių g. 2
Tapybos paroda „Be teksto“ (Konstantinas Gaitanži, Jonas Gasiūnas, Eglė Karpavičiūtė, Jolanta Kyzikaitė, Eglė Ulčickaitė)

Galerija „Meno niša“
J. Basanavičiaus g. 1/13
Elenos Balsiukaitės-Brazdžiūnienės paroda „Šančių misterijos“

Galerija AV17
Aušros Vartų g. 17
Mato Janušonio ir Džiugo Šukio paroda „Sutapimas“

Marijos ir Jurgio Šlapelių muziejus
Pilies g. 40
iki 26 d. – grafikės ir fotografės Daivos Kairevičiūtės piešinių paroda „Judesys–šnabždesys“

Jono Meko vizualiųjų menų centras
Malūnų g. 8
Andriaus Kviliūno paroda ,,Apverstas pasaulis arba naivumas, puikybė, atgaila ir nušvitimas“

Pylimo galerija
Pylimo g. 30
iki 25 d. – Aloyzo Stasiulevičiaus kūrybos paroda „Balta prisikėlimo šviesa“

Senamiesčio menininkų galerija
Totorių g. 22–4
nuo 17 d. – Ingridos Mockutė-Pocienės paroda „MUTaBOR“

Vilniaus rotušė
Didžioji g. 31
Piotro Kostino ir jo 11 mokinių darbų paroda

Teatro, muzikos ir kino muziejus
Vilniaus g. 41
Paroda „Janis Streičas. Filmai, žmonės, epochos“

Valstybinio Vilniaus Gaono žydų muziejaus Tolerancijos centras
Naugarduko g. 10/2
Algirdo Savicko 100-osioms gimimo metinėms skirta paroda „Kartos ir likimai“

Galerija „Šofar“
Mėsinių g. 3
Monikos Grikštaitės stiklo ir vitražo paroda „Vilnius vis dar yra Lietuvos Jeruzalė“
Simono Gutausko tapybos paroda „Seni parkai“

Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos galerija
Šv. Jono g. 11
iki 20 d. – paroda, skirta Algirdo Juliaus Greimo 100-osioms gimimo metinėms

Rašytojų klubas
K. Sirvydo g. 6
nuo 20 d. – Jūratės Stauskaitės paroda „Šiek tiek klasikos“

„Skalvijos“ kino centras
Goštauto g. 2/15
iki 23 d. – Mariaus Morkevičia us (morkfoto) paroda „Klausytojai“

„Grafo galerija“
Trakų g. 14
Živilės Minkutės ir Eglės Pilkauskaitės paroda „Nepakenčiamas būties lengvumas“

M.K. Čiurlionio namai
Savičiaus g. 11
Deimos Katinaitės ir Renatos Maldutienės paroda „Spalvos Čiurlioniui“

Galerija „Vitrina“
Dailės kombinatas, Kauno g. 34
Jurgos Barilaitės paroda „Na Na NaNaNaaNa“

„Domus galerija“
P. Lukšio g. 32
Editos Suchockytės ir Ramunės Kmieliauskaitės tapybos paroda „Žiemos laiškai pavasariui“

Kaunas

Nacionalinis M.K. Čiurlionio dailės muziejus
V. Putvinskio g. 55
Virginijos Ligeikienės knygų įrišų paroda

M. Žilinsko dailės galerija
Nepriklausomybės a. 12
iki 19 d. – Krzysztofo Gierałtowskio fotografijų paroda „Portretas be veido“

Kauno paveikslų galerija
K. Donelaičio g. 16
Ryto Jurgelio paroda „Balta upė“
Skulptoriaus Algimanto Šlapiko paroda (iš ciklo „Lūžio kartos vardai“)

A. Žmuidzinavičiaus kūrinių ir rinkinių muziejus
V. Putvinskio g. 64
Aistės Ramūnaitės paroda „Atrasti praradimai“

Galerija „Meno parkas“
Rotušės a. 27
Keramikos paroda „Pavasaris 2017“

Galerija „Meno forma“
Savanorių pr. 166
nuo 17 d. – Irmos Leščinskaitės eksperimentinė paroda „Tapyba. Šiuolaikinės technologijos“

Kauno fotografijos galerija
Rotušės a. 1 / Vilniaus g. 2
Baso Losekooto (Olandija) paroda „Kartu su nepažįstamaisiais“

Klaipėda

KKKC parodų rūmai
Didžioji Vandens g. 2
iki 19 d. – Jūratės Stauskaitės paroda „Esu“
Paroda „Tradicijų ir pokyčių karta“

Fotografijos galerija
Didžioji Vandens g. 2
iki 26 d. – Vytauto Pletkaus fotografijų paroda „Iš nepraėjusios praeities“

Baroti galerija
Aukštoji g. 3/3a
Vaidoto Janulio kūrybos paroda „Dvinsko tvirtovės dienoraštis“

Šiauliai

„Laiptų galerija“
Žemaitės g. 83
Algirdo Vadoklio tapyba
nuo 17 d. – Marijos Šileikaitės-Čičirkienės fotografijų paroda „…iš spalvotų dienų“

Fotografijos muziejus
Vilniaus g. 140
Gintauto Stulgaičio fotoparoda

„7md“ rekomenduoja

Dailė

Paskutinė proga pasigilinti į parodą, kurioje susitinka mokslas ir šiuolaikinės dailės praktikos. Kovo 16–18 d. Nacionalinėje dailės galerijoje svetingas savaitgalis, skirtas parodos „Miesto gamta: pradedant Vilniumi“ uždarymui. Šia proga vyks nemokamos ekskursijos ir susitikimai parodoje ir mieste. Neįprastai atrodančioje ekspozicijoje galėsite apgalvoti kokia Vilniaus laukia ateitis, kokia buvo praeitis, susitikti su skruzdėmis, patirti nesvarumo būklę ir kita. Paskutinėmis parodos veikimo dienomis lankytojams siūloma daug ką paaiškinanti renginių programa. Ją rasite galerijos puslapyje *www.ndg.lt.*

Muzika

Lietuvos nacionalinė filharmonija dalyvauja tarptautiniame projekte, kur įvairių Europos šalių klausytojams pristatomi Kopenhagoje vykstančio prestižinio dirigentų konkurso laureatai. Šis renginys pavadintas legendinio rusų batutos meistro Nikolajaus Malko (1883–1961) vardu. 2015 m. konkursą laimėjo Tung-Chiehas Chuangas iš Taivano. Šis 32-ejų metų dirigentas į save dėmesį atkreipė dar 2013 m., kai pelnė II premiją G. Mahlerio dirigentų konkurse, o netrukus – II premiją ir klausytojų prizą G. Solti dirigentų konkurse. Kovo 18 d. 19 val. Filharmonijos Didžiojoje salėje Tung-Chiehas Chuangas su Filharmonijos simfoniniu kolektyvu atliks Mauricе'o Ravelio siuitą „Kupereno kapas“ ir antrąją siuitą iš baleto „Dafnis ir Chloja“ bei nuotaikingą Carlo Maria von Weberio operos „Laisvasis šaulys“ uvertiūrą. Koncerte taip pat skambės pastarojo autoriaus Antrasis koncertas klarnetui ir orkestrui, solo gros lietuvių klarnetininkas Rimvydas Savickas.

Teatras

Kovo 17, 19 d. 18.30 val. Lietuvos rusų dramos teatre įvyks premjera – spektaklis „Legenda apie didįjį kombinatorių“ pagal I. Ilfo ir J. Petrovo romaną „Dvylika kėdžių“. Režisierius Rolandas Atkočiūnas ir vėl panardins žiūrovus į siautulingą praėjusio šimtmečio pradžios sovietinio „nepo“ atmosferą, kaip jis tai jau padarė LRDT spektaklyje pagal M. Bulgakovo pjesę „Zoikos butas“.

Spektakliai

Vilnius

Nacionalinis operos ir baleto teatras
17 d. 18.30 – F. Leharo „LINKSMOJI NAŠLĖ“. Dir. – J. Geniušas
18 d. 12, 15 val. *Kamerinėje salėje* – S. Mickio „ZUIKIS PUIKIS“. Dir. – J.M. Jauniškis
18 d. 18.30– E. Balsio „EGLĖ ŽALČIŲ KARALIENĖ“. Choreogr. – G. Williamsonas (D. Britanija). Muzikos vad. ir dir. – D. Geringas (Vokietija). Dir. – M. Staškus
19 d. 12 val. – B. Pawlowskio „SNIEGUOLĖ IR SEPTYNI NYKŠTUKAI“. Dir. – A. Šulčys
23, 24 d. 18.30 – W.A. Mozarto „FIGARO VEDYBOS“. Dir. – M. Staškus

Nacionalinis dramos teatras
Didžioji salė
17, 18 d. 18.30 – PREMJERA! A. Čechovo „TRYS SESERYS“. Rež. – Y. Ross. Vaidina R. Valiukaitė, V. Mockevičiūtė, M. Bičiūnaitė, M. Repšys, P. Tamolė, D. Jankauskas, D. Ciunis, T. Vaškevičiūtė, T. Gryn, M. Polikevičiūtė, R. Cicėnas, V. Mainelytė
19 d. 17 val. – Dante Alighieri „DIEVIŠKOJI KOMEDIJA“. Rež. – E. Nekrošius („Meno fortas“)
21 d. 18.30 – A. Puškino „BORISAS GODUNOVAS“. Rež. – E. Nekrošius
22 d. 17 val. – M. Ivaškevičiaus „IŠVARYMAS“. Rež. – O. Koršunovas
23 d. 18.30 – M. Bulgakovo „MEISTRAS IR MARGARITA“. Rež. – O. Koršunovas
Mažoji salė
17 d. 19 val. – „SAPNAS“ (A. Strindbergo pjesės motyvais). Rež. – K. Gudmonaitė
18 d. 19 val. – Y. Mishimos „AUKSINĖ ŠVENTYKLA“. Rež. – E. Mikulionytė
19 d. 16 val. – S. Turunen „BROKEN HEART STORY (SUDAUŽYTOS ŠIRDIES ISTORIJA)“. Rež. – S. Turunen
21 d. 19 val. – „SRIUBA“ („Vytauto Kernagio fondo“ spektaklis)
22 d. 19 val. – „BALTAS SODININKAS“ (VšĮ „Vytauto Kernagio fondo“ spektaklis). Rež. – V.V. Landsbergis
23 d. 11, 13 val. – O. Wilde'o „LAIMINGASIS PRINCAS“. Rež. – P. Makauskas

Vilniaus mažasis teatras
17 d. 18.30 – A. Čechovo „TRYS SESERYS“. Rež. – R. Tuminas
18 d. 18.30 – I. Margalit „TRIO“. Rež. – P. Galambosas (Vengrija)
19 d. 12 val. – „MANO BATAI BUVO DU“. Idėjos aut. ir rež. – G. Latvėnaitė
21 d. 18.30 – J. Tumo-Vaižganto „DĖDĖS IR DĖDIENĖS“. Rež. – G. Tuminaitė
23 d. 18.30 – „24 VALANDOS IŠ MOTERS GYVENIMO“ (literatūriniai etiudai pagal S. Zweigo noveles). Kūrėjos – V. Bičkutė, V. Kochanskytė, D. Rudytė („Mažasis teatras. Mažoji forma“)

Valstybinis jaunimo teatras
Didžioji salė
17 d. 18 val. – D. Wassermano „SKRYDIS VIRŠ GEGUTĖS LIZDO“. Rež. – V. Griško
18 d. 18 val. – M. Anderssono „BĖGIKAS“. Rež. – O. Lapina
19 d. 18 val. – R. Thomas „AŠTUONIOS MYLINČIOS MOTERYS“. Rež. – B. Latėnas
21 d. 18 val. – B. Slade „KITAIS METAIS TUO PAČIU LAIKU“. Rež. – A. Lebeliūnas (VšĮ „Laimingi žmonės“)
22 d. 18 val. – teatro ir kino projektas „TERITORIJA“. Insc. aut. ir rež. – A. Pukelytė
Salė 99
18 d. 12 ir 14 val. – „KAKĖ MAKĖ“ (pagal L. Žutautės knygas vaikams). Insc. aut. ir rež. – V. Kuklytė
19 d. 12 val. – V.V. Landsbergio „ARKLIO DOMINYKO MEILĖ“. Rež. – A. Vidžiūnas (Salė 99)

Mirus kinematografininkui Povilui PUKIUI nuoširdžiai užjaučiame dukterį Pauliną Pukytę ir kitus artimuosius.

„7 meno dienų“ redakcija

Oskaro Koršunovo teatras
18 d. 19 val. *OKT studijoje* A. Čechovo „ŽUVĖDRA“. Rež. – O. Koršunovas
19–21 d. 19 val. *OKT studijoje* – B. Brechto „VESTUVĖS“. Rež. – O. Koršunovas

Rusų dramos teatras
17, 19 d. 18.30 – PREMJERA! „LEGENDA APIE DIDĮJĮ KOMBINATORIŲ“ (pagal I. Ilfo ir J. Petrovo romaną „Dvylika kėdžių“). Rež. – R. Atkočiūnas
18 d. 18.30 – „DOSTOJEVSKIO ANGELAI“. Scen. aut. ir rež. – B. Mar
19 d. 12 val. – „LEDŲ RŪMAI“ (G. Rodari pasakų motyvais). Rež. – M. Sasim
23 d. 18.30 – „ROMEO IR DŽULJETA“. Rež. ir choreogr. – P. Uray (Vengrija)

Vilniaus teatras „Lėlė“
Didžioji salė
18 d. 12 val. – „GA-RA-RAR“. Rež. – O. Lapina
19 d. 12 val. – „BATUOTAS KATINAS“. Rež. – A. Mikutis
Mažoji salė
18 d. 14 val. – Š. Datenio „EVOLIUCIJA“. Rež. – Š. Datenis
19 d. 14 val. – „MUZIKINĖ DĖŽUTĖ“. Rež. ir dail. – J. Skuratova
Palėpės salė
17 d. 17 val., 18 d. 12 val. – „MEILE, DON’T STOP“ (Klaipėdos „trupė 459“)

„Menų spaustuvė“
17 d. 19 val. *Juodojoje salėje* – „ARABIŠKA NAKTIS“. Rež. – C. Graužinis (teatras „cezario grupė“)
18 d. 19 val. *Juodojoje salėje* – cirko spektaklis „AŠ ESU...“. Idėjos aut. – M. Markevičius
18 d. 19 val. *Kišeninėje salėje* – D. Statkevičienės „8 MINUTĖS“. Rež. – S. Pikturnaitė
18 d. 14 val. – Pažintiniai pasivaikščiojimai „Menų spaustuvėje“
19 d. 11, 15 val. *Juodojoje salėje* – „MOZAIKA“. Choreogr. – B. Banevičiūtė (šokio teatras „Dansema“)
19 d. 19 val. *Kišeninėje salėje* – PREMJERA! „KLAMO KARAS“. Rež. ir scenogr. – A. Areima
20 d. 11 val. *Sudijoje III* – Šokio pirmadieniai mažyliams (šokio teatras „Dansema“)
22 d. 19 val. *Juodojoje salėje* – spektaklis-koncertas „NEIŠMOKTOS PAMOKOS“. Rež. ir pjesės aut. – A. Špilevojus
23 d. 19 val. *Juodojoje salėje* – PREMJERA! „B IR B DIALOGAS“. Choreogr. ir atlik. G. Grinevičiūtė ir A. Lisičkinaitė

Kaunas

Nacionalinis Kauno dramos teatras
17–19 d. 18 val. *Didžiojoje scenoje* – PREMJERA! G. Labanauskaitės „ŽALGIRĖS“. Rež. – V. Bareikis
21 d. 12 val. *Didžiojoje scenoje* – I. Paliulytės „ASTRIDA“. Rež. – I. Paliulytė
21, 22 d. 19 val. *Ilgojoje salėje* – A. Čechovo „PALATA“. Insc. aut. ir rež. – R. Kazlas
23 d. 18 val. *Didžiojoje scenoje* – W. Shakespeare’o „HAMLETAS“. Rež. – V. Bareikis

Kauno valstybinis muzikinis teatras
18 d. 18 val. – P. Abrahamo „BALIUS SAVOJOJE“. Dir. – J. Janulevičius
19 d. 12 val. – W.A. Mozarto „MAŽOJI BURTŲ FLEITA“. Dir. – V. Visockis
19 d. 18 val. – „ŽYDRASIS DUNOJUS“. Dir. – J. Geniušas
22–24 d. 18 val. – „ADAMSŲ ŠEIMYNĖLĖ“. Dir. – R. Šumila
Kauno kamerinis teatras
18 d. 11, 15, 16.30 – „MOZAIKA“. Choreogr. – B. Banevičiūtė (šokio teatras „Dansema“)
19 d. 11, 14 val. – D. Bisseto „MEGZTINIS“. Rež. – G. Aleksa
22 d. 18 val. – J. Cariani „NESAMAS MIESTAS“. Rež. – A. Lebeliūnas
23 d. 18 val. – Th. Wilderio „UPĖS PO ŽEME“. Rež. – G. Padegimas

Kauno mažasis teatras
18 d. 18 val. – N. Kino „ŽMOGUS, SKAITANTIS JŪSŲ MINTIS“. Rež. – N. Kinas
19 d. 12 val. – K. Žernytės „NORIU ARKLIUKO“. Rež. – R. Kimbraitė

Kauno lėlių teatras
18, 19 d. 12 val., 21 d. 10 val. – PREMJERA! „TIKROJI PELENĖS ISTORIJA“. Insc. aut. ir rež. – O. Žiugžda
22 d. 10 val. – „ŽIOGAS ZIGMAS ŽALGIRIO MŪŠYJE“. Aut. ir rež. – A. Sunklodaitė
23 d. 10 val. – „ŽALIAS ŽALIAS OBUOLIUKAS“. Rež. – A. Lebeliūnas

Klaipėda

Klaipėdos valstybinis dramos teatras
18 d. 18.30, 19 d. 17 val. *Didžiojoje salėje* – PREMJERA! P. Priažko „JUODA DĖŽUTĖ“. Rež. – D. Rabašauskas, dail. – L. Luišaitytė, komp. – J. Jurkūnas. Vaidina V. Jočys, K. Kontenytė, J. Vanžodytė, D. Stakėnas, J. Baranauskas, M. Urbonas
23 d. 18.30 *Didžiojoje salėje* – A. Juozaičio „KARALIENĖ LUIZĖ“. Rež. – G. Padegimas

Klaipėdos valstybinis muzikinis teatras
17, 18 d. 19 val. *Palangos koncertų salėje* – G. Puccini „BOHEMA“
19 d. 13 val. – „TEN, KUR GYVENA PABAISOS“

Šiauliai

Valstybinis Šiaulių dramos teatras
Vilniaus kamerinio teatro spektakliai
17 d. 10, 12 val. – „PLĖŠIKAS HOCENPLOCAS“. Rež. – E. Jaras
17 d. 18 val. – „KAI ŽMONĖS VAIDINO DIEVĄ...!“ Rež. – A. Gian (JAV), M. Mačiulis
18 d. 18 val. – „VISU GREIČIU ATGAL!“. Rež. – A. Lebeliūnas
19 d. 12 val. – S. Kozlovo „EŽIUKAS RŪKE“. Rež. – P. Ignatavičius
19 d. 18 val. – A. Tarno „DIBUKAS“. Rež. – R. Banionis

Panevėžys

Juozo Miltinio dramos teatras
18 d. 18 val. – L. Ruohonen „VYŠNIA ŠOKOLADE“. Rež. – L.M. Zaikauskas
19 d. 18 val. – W. Russello „MOTERIMS IR JŲ VYRAMS“. Rež. – L. Kondrotaitė
21 d. 18 val. – M. Camoletti „PRANCŪZIŠKOS SKYRYBOS“. Rež. – D. Kazlauskas

Koncertai

Lietuvos nacionalinė filharmonija
18 d. 19 val. *Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje*, – orkestro muzikos koncertas „Scenoje – laureatai“. Tarptautinis projektas „N. Malko konkurso Kopenhagoje laureatai su Europos orkestrais“. Lietuvos nacionalinis simfoninis orkestras. Solistas R. Savickas (klarnetas). Dir. – Tung-Chieh Chuangas
18 d. 14 val. *Ukmergės kultūros centre*, 19 d. 15 val. *Trakų pilies Didžiojoje menėje* – Valstybinis Vilniaus kvartetas, K. Anusevičiūtė (altas)
19 d. 16 val. *Taikomosios dailės ir dizaino muziejuje* – L. Dorfmanas (fortepijonas), V. Pigagaitė (sopranas), V. Giedraitis (klarnetas)

Vilnius

Kongresų rūmai
17 d. 19 val. – L. Dambrauskaitė (sopranas), I. Prudnikovaitė (mecosopranas), T. Girininkas (bosas), E. Davidovičius (tenoras), J. Janužas (tenoras), Kauno valstybinis choras (meno vad. ir vyr. dir. P. Bingelis), Lietuvos valstybinis simfoninis orkestras. Dir. – G. Rinkevičius
18 d. 12 val. – „Keistuolių teatro“ aktoriai, Lietuvos valstybinis simfoninis orkestras (meno vad. ir vyr. dir. G. Rinkevičius). Dir. – R. Šumila

Lietuvos muzikos ir teatro akademija
17 d. 12 val. *LMTA Didžiojoje salėje* – dainininkų (tenorų) konkursas LMTA garbės daktaro S. Baro premijai laimėti
17 d. 17 val. *LMTA J. Karoso salėje* – arfos muzikos koncertas
18 d. 10 val. *LMTA J. Karoso salėje* – XIII nacionalinis J. Švedo konkursas 2017. IV, V grupių birbynių perklausa
18 d. 12 val. *LMTA Didžiojoje salėje* – V. Jonuškaitės-Zaunienės dainininkių konkursas; 18 val. – konkursų laureatų koncertas
20 d. 18 val. *LMTA J. Karoso salėje* – A. Vizgirdos fleitos klasės vakaras
21 d. 18 val. *LMTA J. karoso salėje* – I. Piličiauskaitės-navickienės knygos „Angelų kalva“ pristatymas
21 d. 18 val. *LMTA Didžiojoje salėje*– I. Armonaitės-Galinienės smuiko klasės vakaras
22 d. 18 val. *LMTA J. Karoso salėje* – E. Gabnio akordeono klasės vakaras
23 d. 18 val. *LMTA J. Karoso salėje* – LMTA klarnetai
23 d. 18 val. *LMTA Didžiojoje salėje* – J. Dvariono smuiko klasės vakaras

Lietuvos muzikų rėmimo fondas
17 d. 18 val. *S. Vainiūno namuose* – Koncertuoja jaunieji vilniečiai – LMTA profesoriaus S. Okruško studentai E. Davis, I.M. Žukauskaitė ir L. Petkevičiūtė

Chodkevičių rūmai
24 d. 18 val. – „Vakaras su A. Vivaldi“. Atlikėjai J. Stupnianek (sopranas), N. Baranauskaitė (fortepijonas) ir kamerinis orkestras „Cantus“ (vad. R. Sviackevičius)

Valdovų rūmai
18 d. 18 val. *Didžiojoje renesansinėje menėje* – Senosios muzikos koncertas. D. Sinkovskyj (smuikas), Klaipėdos kamerinis orkestras (meno vad. – M. Bačkus)

Vilniaus rotušė
20 d. 18 val. –Vilniaus B. Jonušo muzikos mokyklos mokytojų koncertas, skirtas mokyklos 50-mečiui

„Muzikos galerija“
Gedimino pr. 37
18 d. 18 val. – Kauno fortepijoninis trio: L. Krėpštaitė (fortepijonas), I. Andruškevičiūtė (smuikas), A. Krištaponienė (violončelė). Solistė E. Šidlauskaitė (mecosopranas)

Vakarai

Vilnius

Rašytojų klubas
20 d. 15 val. *Vilniaus universiteto Lietuvių literatūros seminaro auditorijoje* – rengi-nys iš ciklo „Atradimai: knyga ir rašytojas“. Pokalbyje dalyvauja rašytojas T. Vaiseta ir literatūrologė A. Peluritytė-Tikuišienė
20 d. 17.30 – dailininkės J. Stauskaitės kūrybos vakaras. Parodos „Šiek tiek klasikos“ atidarymas. Knygos „Jūratė Stauskaitė. Esu“ pristatymas
21 d. 19 val. – K. Platelio kūrybos skaitymai „Vakaras su Erata“ ir literatūrologo A. Kalėdos monografijos „Kornelijaus Platelio kūrybos kontekstai. Tarp Dioniso ir Apolono“ pristatymas. Vakarą veda A. Kalėda. Skaito D. Katkus ir autorius. Groja S. Jakštė (fortepijonas) ir D. Jakštas (violončelė)
23 d. 17.30 – knygos apie poetą D. Kairį ,,Žiobiškio vėjas“ pristatymas. Dalyvauja R. Skeivys, R. Kiselytė, D. Balaišienė, Č. Kalenda, P. Masilionis, A. Rybelis, eilėraščius skaito aktorius F. Jakšys. Vakarą veda J. Laurinavičius

„Muzikos galerija“
22 d. 18 val. – B. Mar monospektaklis „Unė“ (pagal U. Babickaitės dienoraščius)
23 d. 18 val. – R. Rapalytė (aktorė, dainininkė), D. Slipkus (fortepijonas), K. Stonkus (akordeonas)

Bibliografinės žinios

MENAS

Dailės kūrinys – istorijos šaltinis : mokslo straipsnių rinkinys / Lietuvos kultūros tyrimų institutas ; [sudarytoja Skirmantė Smilingytė-Žeimienė]. – Vilnius : Lietuvos kultūros tyrimų institutas, 2016. – 351, [1] p. : iliustr., faks.. – ISBN 978-9955-868-85-9 (įr.)

Lietuvių liaudies dainos su Beatriče Grincevičiūte : tekstas reginčiųjų ir Brailio raštu / [sudarytojos Renata Tarosaitė-Minkevičienė, Eglė Jokužytė] ; [dailininkė Erika Smirnova]. – [Klaipėda] : Verslas ar menas, [2016]. – 29, [6] p., įsk. virš. : iliustr. + 1 garso diskas (CD). – ISBN 978-609-95642-6-5 (įr.)

Lietuvos dailininkų žodynas = Dictionary of Lithuanian artists / [redaktorių kolegija: Lina Balaišytė ... [et al.]. – Vilnius : Kultūros, filosofijos ir meno institutas, 2005- . – ISBN 9986-638-61-5 (įr.)

T. 4, 1945-1990 / [Lietuvos kultūros tyrimų institutas] ; sudarytoja Milda Žvirblytė. – Vilnius : Lietuvos kultūros tyrimų institutas, 2016. – 847, [1] p.. – ISBN 978-9955-868-88-0

Vaizdų tekstai – tekstų vaizdai : [straipsnių rinkinys] / [sudarytojos Lina Balaišytė, Erika Grigoravičienė] ; [redakcinė kolegija: Giedrė Jankevičiūtė ... [et al.]. – Vilnius : Lietuvos kultūros tyrimų institutas, 2016. – 302, [1] p. : iliustr., faks., žml.. – (Dailės istorijos studijos, ISSN 1822-2285 ; 7). – ISBN 978-9955-868-87-3

GROŽINĖ LITERATŪRA

Didieji Lietuvos valdovai : [istoriniai romanai] / Jonas Užurka. – Vilnius : Eugrimas, 2016. – 1 futliaras (3 kn.). – ISBN 978-609-437-336-7

[Kn. 1], Didysis Algirdas : nuo Mėlynųjų Vandenų iki Maskvos. – 2016. – 259, [1] p.. – ISBN 978-609-437-332-9 (įr.)

[Kn. 2], Submonarchas Kęstutis : išmintimi, meile ir kalaviju. – 2016. – 244, [1] p.. – ISBN 978-609-437-333-6 (įr.)

[Kn. 3], Narsieji Traidenis, Vytenis : sostai pavaldūs karštoms širdims. – 2016. – 339, [1] p.. – ISBN 978-609-437-334-3 (įr.)

Dienoraštis / Ana Frank ; iš anglų kalbos vertė Audra Kairienė. – Vilnius : Alma littera, 2017. – 342, [2] p.. – ISBN 978-9955-38-824-1 (įr.)

Druska jūrai : romanas / Ruta Sepetys ; iš anglų kalbos vertė Zita Marienė. – Vilnius : Alma littera, 2017. – 316, [2] p.. – ISBN 978-609-01-2517-5 (įr.)

Gyvenimo stebėtojo memuarai / Regimantas Dima. – Vilnius : Tyto alba, 2017. – 278, [2] p.. – ISBN 978-609-466-224-9 (įr.)

Jie nežino, ką daro : romanas / Jussi Valtonen ; iš suomių kalbos vertė Aida Krilavičienė. – Vilnius : Alma littera, 2017. – 567, [2] p.. – ISBN 978-609-01-2683-7 (įr.)

Mano ne mano namai : romanas / Dörte Hansen ; iš vokiečių kalbos vertė Birutė Lipavičienė. – Vilnius : Alma littera, 2017. – 278, [2] p.. – ISBN 978-609-01-2710-0 (įr.)

Mečetė sultono dukteriai : romanas / Elif Shafak ; iš anglų kalbos vertė Danguolė Žalytė-Steiblienė. – Vilnius : Tyto alba, 2017. – 517, [3] p.. – ISBN 978-609-466-214-0 (įr.)

Mirtis mus suvienys : romanas / Karolis Petryla. – Vilnius : Didakta, 2017. – 446, [1] p.. – ISBN 978-609-442-110-5 (įr.)

Nuostabioji draugė : [romanas] / Elena Ferrante ; iš italų kalbos vertė Ieva Mažeikaitė-Frigerio. – Vilnius : Alma littera, 2017. – 318, [2] p.. – Ciklo „Neapolietiška saga“ 1-oji knyga. – ISBN 978-609-01-2614-1 (įr.)

Palėpėje, į kurią atsėlina vakaras : [publicistika] / Česlovas Skaržinskas. – Vilnius : [Č. Skaržinskas], 2016. – 199, [1] p. : iliustr., portr.. – ISBN 978-609-408-971-8 (įr.)

Pape Satàn aleppe : takios visuomenės kronikos : esė / Umberto Eco ; iš italų kalbos vertė Inga Tuliševskaitė. – Vilnius : Tyto alba, 2017. – 454, [1] p.. – ISBN 978-609-466-220-1 (įr.)

Paslapčių alėja : romanas / John Irving ; iš anglų kalbos vertė Daiva Daugirdienė. – Vilnius : Alma littera, 2017. – 535, [1] p.. – ISBN 978-609-01-2718-6 (įr.)

Penkiasdešimt išlaisvintų atspalvių : [romanas] / E.L. James ; iš anglų kalbos vertė Jovita Liutkutė. – Vilnius : Alma littera, 2017. – 598, [1] p.. – Trilogijos 3-ioji knyga. – ISBN 978-609-01-1164-2 (įr.)

Raudoni bateliai : romanas / Ona Saulė Delonienė. – Kaunas-Klaipėda [i.e. Klaipėda] : Eglės leidykla, 2017. – 197, [1] p.. – ISBN 978-609-432-102-3

Smolensko pulkai : istorinis romanas / Romualdas Drakšas. – Vilnius : Eugrimas, 2017. – 181, [1] p.. – ISBN 978-609-437-345-9 (įr.)

Šimtas metų vienatvės : [romanas] / Gabriel García Márquez ; vertė Valdas V. Petrauskas. – Vilnius : Alma littera, 2017. – 429, [2] p.. – ISBN 978-609-01-2678-3 (įr.)

Tamsos piemuo : romanas / Viktorija Ašmankevičiūtė. – Vilnius : Didakta, 2017. – 349, [2] p.. – ISBN 978-609-442-112-9 (įr.)

Tarp gyvenimo ir devono atodangų : geologo ir literato kelias / Vytautas Narbutas. – Vilnius : Akstis, 2017. – 535, [1] p. : iliustr., faks., portr.. – ISBN 978-9986-759-46-1

Tavo antras gyvenimas prasideda supratus, kad gyveni tik kartą : romanas / Raphaëlle Giordano ; iš prancūzų kalbos vertė Lina Perkauskytė. – Vilnius : Alma littera, 2017. – 219, [2] p.. – ISBN 978-609-01-2585-4 (įr.)

Tylos istorija : 4 moterys, 4 kartos, 4 likimai : [romanas] / Akvilina Cicėnaitė. – Vilnius : Alma littera, 2017. – 278, [1] p.. – ISBN 978-609-01-2692-9 (įr.)

Užutėky verda vanduo : trijų dalių romanas / Algis Uzdila. – Klaipėda : Eglės leidykla, 2016- . – ISBN 978-609-432-098-9 (įr.)

D. 1, Šalnos nekanda. – 2016. – 421, [5] p. : portr.. – ISBN 978-609-432-099-6

Parengė Aldona Barodicaitė. Redagavo Gražina Kubilienė.
Lietuvos nac. M. Mažvydo b-ka. Bibliografijos ir knygotyros centras

Savaitės filmai

„Priešnuodis gyvenimui“

Didžioji siena ***

Garsaus kinų režisieriaus Zhang Yimou filmas pasakoja apie specialųjį būrį, kuris gina vieną pasaulio stebuklų – Didžiąją kinų sieną. Ją atakuoja pabaisos, ir jei ataka nebus sustabdyta, žmonija žlugs. Siena yra paskutinis jos bastionas. Šią paslaptingą sienos funkciją aptiko joje įkalintas Viljamas. Spalvingame kino reginyje pagrindinius vaidmenis sukūrė Mattas Damonas, Tian Jing, Willemas Dafoe, Andy Lau, Pedro Pascalis, Kenny Linas (Kinija, JAV, 2016). (Vilnius, Kaunas)

Liūtas ****

Faktais paremta jaudinanti drama apie Australijoje užaugusį indą berniuką Saru, kuris po dvidešimt penkerių metų nusprendžia rasti biologinę motiną. Penkerių metų vaikas pasimetė geležinkelio stotyje. Jis užmigo vagone, o atsibudo už tūkstančio kilometrų, nežinodamas savo pavardės ir iš kur yra kilęs. Prieš patekdamas į pasiturinčią australų šeimą, jis patyrė benamio dalią ir pedofilijos pragarą Kalkutos gatvėse. Suaugęs Saru nori rasti savo šaknis ir leidžiasi į kelionę. Režisieriui Garthui Davisui pavyko apsaugoti šią istorija nuo perdėto saldumo, operatorius Greigas Fraseris ją nufilmavo itin subtiliai, empatijos nepristigo aktoriams Devui Pateliui, Sunny Pawarui, Nicole Kidman, Davidui Wenhamui, Rooney Marai (Australija, JAV, D. Britanija, 2016). (Vilnius, Kaunas)

Patersonas ******

Autobuso vairuotojas Patersonas (Adam Driver) vadinasi taip, kaip ir miestas, kuriame gyvena. Jis rašo eiles, kaip ir didis poetas, kuris kadaise gyveno šiame mieste. Patersono gyvenimas iš pirmo žvilgsnio gali pasirodyti nuobodus, tačiau Jimas Jarmuschas naujame savo filme rodo laimingą žmogų ir tai, kas beveik išnyko iš kino, – vidinį gyvenimą, nematomas laimės, meilės, praradimo akimirkas. Patersonas nesąmoningai ilgisi savo dvynio, kuris, žinoma, pasirodys filmo pabaigoje. Tai minimalistiškas filmas. Tokį dabar gali sukurti tik labai drąsus režisierius ir tikras poetas (Vokietija, Prancūzija, JAV, 2016). (Vilnius)

Priešnuodis gyvenimui ***

Jaunas ambicingas korporacijos darbuotojas Lokartas (Dane DeHaan) siunčiamas į Šveicarijos Alpėse įsikūrusi sveikatingumo centrą, kurį itin mėgsta pagyvenę turtingi pacientai. Jis turi sugrąžinti korporacijos vadovą, kuris čia patyrė nušvitimą ir atsisakė dalyvauti žiurkių lenktynėse. Lokartas greitai supranta, kad stebuklingos vandens procedūros visai ne tokios, kokios atrodo iš pirmo žvilgsnio. Vaikinui pradėjus kedenti sveikatingumo centro paslaptis, jo sveikam protui teks rimti išbandymai. Veiksmo vieta ir filmo veikėjai iškart sukelia daugybę asociacijų – Thomas Mannas, Romanas Polanskis, Stephenas Kingas, Stanley Kubrickas, Paolo Sorrentino „Jaunystė“, Martino Scorsese's „Šnabždesių sala“, Frankenšteinas ir vaiduoklė dama... Todėl naujas Gore'o Verbinskio filmas gali pasirodyti žanrų ir motyvų hibridu, kur pamatysi ir lavonais besimaitinančias didžiules dėles, ir išgirsi apmąstymų apie Vakarų visuomenės dvasinę būseną, tačiau akivaizdu, kad režisieriui šįkart labiau svarbi vizualioji filmo pusė. Taip pat vaidina Jasonas Isaacsas, Mia Goth, Adrianas Schilleris (JAV, Vokietija, 2017). (Vilnius, Kaunas)

Rimti žaidimai ***

Švedija, XX a. pradžia. Arvidas gauna korektoriaus vietą nacionaliniame dienraštyje ir kartu su draugais važiuoja pailsėti prie ežero. Čia jis iškart įsimyli dailininko dukterį gražuolę Lidiją. Tačiau aplinkybės bus stipresnės už meilę. Jie išsiskiria, bet kartą jiems bus vėl lemta susitikti. Aktorė ir režisierė Pernilla August sukūrė filmą 1912 m. pasirodžiusio švedų literatūros klasiko Hjalmaro Söderbergo romano motyvais. Vaidina Michaelis Nyqvistas, Sverriras Gudnasonas, Mikkelis Boe Følsgaardas, Karin Franz Körlof, Liv Mjönes, Svenas Nordinas (Švedija, Norvegija, 2016). (Vilnius)

****** – šedevras, ***** – pasižiūrėti būtina, **** – geras filmas,
*** – būna ir geriau, ** – jei turite daug laiko, * – niekalas

Kino repertuaras

Vilnius

Forum Cinemas Vingis

17, 18, 20–22 d. – Gražuolė ir pabaisa (3D, JAV) – 11.20, 17.10; 19, 23 d. – 11.20
17–23 d. – Gražuolė ir pabaisa (JAV) – 11.30, 15.45; 23 d. – 11.30
17–22 d. – Priešnuodis gyvenimui (Vokietija, JAV) – 13.10, 16, 18.40; 21.40; 23 d. – 13.10, 18.40
17–22 d. – Laimingas bilietas (Rusija) – 16.15, 19.20, 21.50; 23 d. – 21.50
19 d. – šiuolaikinio šokio vakaras (I. Stravinskio, K. Czerny, L. Desiatnikovo muzika). Tiesioginė transliacija iš Maskvos Didžiojo teatro – 17 val.
23d. – „Kino pavasaris 2017“
22 d. – Patruliai (JAV) – 18.20
17–22 d. – Kongas. Kaukolės sala (3D, JAV, Vietnamas) – 16.20, 21.50
17–22 d. – Kongas. Kaukolės sala (JAV, Vietnamas) – 11.30, 19 val.; 23 d. – 11.30, 15.45
17–22 d. – Traukinių žymėjimas 2 (D. Britanija) – 18.50, 21.40
17–22 d. – Ričis Didysis (JAV) – 11.10, 13.40, 16.15; 23 d. – 11.10, 13.40
17–22 d. – Emilija iš Laisvės alėjos (rež. D. Ulvydas) – 11, 16.10, 18.20, 20.10, 21 val.; 23 d. – 11, 20.10
17–22 d. – Loganas. Ernis (JAV) – 18.30, 21.30
17, 20–22 d. – Šuns tikslas (JAV) – 13.35, 16.40; 18, 19 d. – 11, 13.35, 16.40
18, 22 d. – Skambutis 3 (JAV) – 19.10
18, 20, 22 d. – Penkiasdešimt tamsesnių atspalvių (JAV) – 21.30
17, 19, 21 d. – Zero 3 (rež. E. Vėlyvis) – 21.30
17–23 d. – Balerina (Prancūzija, Kanada) – 13.50
Lego Betmenas. Filmas (JAV) – 11.40, 14.10 (lietuvių k.); 18, 19 d. – 11.10
18, 19 d. – Dainuok (JAV) – 11.20
18, 20, 22 d. – Tyla (JAV, Meksika, Taivanas) – 15.50
17–22 d. – Liūtas (Australija, JAV, D. Britanija) – 13.40, 21.10; 23 d. – 13.40
17, 19 d. – Didžioji siena (Kinija, JAV) – 19.10
17, 19, 21 d. – Žaklina (Čilė, Prancūzija, JAV) – 11.20, 15.50; 18, 20, 22 d. – 11.20
17–22 d. – Ištekėti per naktį 2 (Rusija) – 14, 19.10; 23 d. – 14 val.
17–22 d. – Vajana (JAV) – 13.30

Forum Cinemas Akropolis

17–23 d. – Gražuolė ir pabaisa (3D, JAV) – 12.50, 21.30
17–22 d. – Gražuolė ir pabaisa (JAV) – 11.40, 15.40, 18.30; 23 d. – 11.40, 15.40, 18 val.
17, 18 d. – Priešnuodis gyvenimui (Vokietija, JAV) – 14.40, 17.45, 20.50, 23.20; 19–23 d. – 14.40, 17.45, 20.50
17, 18 d. – Laimingas bilietas (Rusija) – 13.40, 15.55, 19.20, 21.50, 23.50; 19–21 d. – 13.40, 15.55, 19.20, 21.50; 22, 23 d. – 13.40, 15.55, 21.50
23 d. – filmas-koncertas „Rammstein. Paris“ – 18.30
22 d. – Patruliai (JAV) – 19.20
17–23 d. – Kongas. Kaukolės sala (3D, JAV, Vietnamas) – 13.30, 18.50; 17–22 d. – Kongas. Kaukolės sala (JAV, Vietnamas) – 11, 16.10, 21.20, 23.59; 19–23 d. – 11, 16.10, 21.20
17, 19, 21 d. – Traukinių žymėjimas 2 (D. Britanija) – 21.35; 18, 20, 22 d. – 20.40
17–23 d. – Ričis Didysis (3D, Belgija, JAV, Liuksemburgas, Norvegija, Vokietija) – 12.15
Ričis Didysis (Belgija, JAV, Liuksemburgas, Norvegija, Vokietija) – 10.10, 14.20
Emilija iš Laisvės alėjos (rež. D. Ulvydas) – 10.50, 16.30, 19.10
17, 18 d. – Loganas. Ernis (JAV) – 15, 18.10, 21.10, 23.40; 19–23 d. – 15, 18.10, 21.10
17, 20–22 d. – Šuns tikslas (JAV) – 13.50, 16.40; 18, 19 d. – 11.10, 13.50, 16.40
17, 19, 21, 23 d. – Skambutis 3 (JAV) – 21.40
17–23 d. – Penkiasdešimt tamsesnių atspalvių (JAV) – 17.05
18, 20, 22 d. – Zero 3 (rež. E. Vėlyvis) – 21.40
17–23 d. – Balerina (Prancūzija, Kanada) – 13 val.
Lego Betmenas. Filmas (JAV) – 10.20, 12.40
Dainuok (JAV) – 10.30
17, 19, 21 d. – Liūtas (Australija, JAV, D. Britanija) – 18, 20.40; 23 d. – 20.40
17–23 d. – Ištekėti per naktį 2 (Rusija) – 15.10, 19.45
17, 20–23 d. – Žaklina (Čilė, Prancūzija, JAV) – 11.10
18, 19 d. – Sniego karalienė 3 (Rusija) – 10.40
18, 20, 22 d. – Džonas Vikas 2 (JAV) – 21.35

Skalvija

17 d. – Povaizdis (Lenkija) – 19.10; 19 d. – 14.20
17 d. – Pelenų sanatorija (Latvija, Lietuva) – 21.10; 18 d. – 15.40; 19 d. – 20.40; 21 d. – 16.50
18 d. – Rimti žaidimai (Švedija, Norvegija) – 13.30; 20 d. – 15 val. (*seansas senjorams*); 21 d. – 18.50
18 d. – Patersonas (JAV) – 17.40; 20 d. – 17.10; 22 d. – 21 val.
21 d. – Emilija iš Laisvės alėjos (rež. D. Ulvydas) – 21 val.
17 d. – Komivojažierius (Iranas, Prancūzija) – 16.50
18 d. – Tyla (JAV, Meksika, Taivanas) – 20 val.
19 d. – Liepsnojanti jūra (dok. f. Italija) –16.20
20 d. – Tonis Erdmanas (Vokietija, Austrija) – 19.30
22 d. – Gyveno kartą Uvė (Švedija) – 16.50
Ciklas „Karlsono kinas“
18 d. – programa „Mes dešimtmečiai“ – 12 val.
19 d. – Panelė Rūgštynė (Prancūzija) – 12.30
19 d. – *Kino klasikos vakaras*. Pamišėlis Pjero (Prancūzija, Italija) – 18.30
22 d. – *specialus seansas*. „Kino gimtadienis“ – 19 val.
Vilniaus kino festivalis „Kino pavasaris“
23 d. – Ledi Makbet (D. Britanija) – 15.30 (*seansas senjorams*)
23 d. – Ji (Prancūzija, Vokietija, Belgija) – 18 val.
23 d. – Naujas Gogitos gyvenimas (Gruzija, Kroatija) – 20.45

Pasaka

17 d. – Emilija iš Laisvės alėjos (rež. D. Ulvydas) – 17 val.; 18 d. – 17.30; 19 d. – 16.45; 20 d. – 18.15; 21, 22 d. – 18.45
17 d. – Traukinių žymėjimas 2 (D. Britanija) – 19.15; 18 d. – 21.45; 19 d. – 20.45; 20 d. – 20.30; 21 d. – 21.30; 22 d. – 21 val.
17 d. – Žaklina (Čilė, Prancūzija, JAV) – 21.30; 18 d. – 13.15; 19 d. – 19.15; 20 d. – 18.30; 21 d. – 17.15; 22 d. – 17.30
17 d. – Kalifornijos svajos (JAV) – 17 val.; 18, 19 d. – 14.45
17 d. – Liūtas (Australija, JAV, D. Britanija) – 19.30; 18 d. – 19.45; 19 d. – 21.15; 21 d. – 21 val.; 22 d. – 21.30
17 d. – Irano reivas (dok. f., Šveicarija) – 21.45; 21.30; 19 d. – 19 val.; 21, 22 d. – 17 val.; 23 d. – 17.30
17 d. – (Ne)Tikros prancūziškos vestuvės (Prancūzija) – 17.15; 21 d. – 21.15
17 d. – Belgų karalius (Belgija, Olandija, Bulgarija) – 19.15; 18 d. – 19.30; 23 d. – 21.15
17 d. – Asfaltas (Prancūzija) – 21.15
18 d. – Patersonas (JAV, Prancūzija, Vokietija) – 15.15; 20 d. – 20.45; 21 d. – 19.15
18 d. – Balerina (Prancūzija, Kanada) – 13 val.
18, 19 d. – Povaizdis (Lenkija) – 17.15; 22 d. – 19.30
18, 23 d. – Francas (Prancūzija, Vokietija) – 19.15; 19 d. – 18.15; 20 d. – 18 val.; 21, 22 d. – 19 val.
18 d. – Kriaušių pyragėliai su levandomis (Prancūzija) – 13.30; 21 d. – 17 val.; 23 d. – 15.30
18 d. – Nekaltosios (Lenkija, Prancūzija) – 15.30; 19 d. – 16 val.
18 d. – Taksiukas (JAV) – 17.45
18 d. – Florence (D. Britanija) – 21.15
19 d. – Man viskas gerai, mano angele (Prancūzija) – 13.30
19 d. – Ričis Didysis (Belgija, JAV, Liuksemburgas, Norvegija, Vokietija) – 13 val.
19 d. – Mažylio Nikolia atostogos (Prancūzija) – 14 val.
19 d. – „Oskarų“ trumpukai“ 2017 – 20.30; 20 d. – 20.15; 22 d. – 21.15
22 d. – 2 naktys iki ryto (Suomija, Lietuva) – 17.15
„Kino pavasaris“
23 d. – Tarp mūsų (Izraelis, Prancūzija) – 15 val.
23 d. – Ji (Belgija, Prancūzija, Vokietija) – 18 val.
23 d. – Mėnesiena (JAV) – 20.45
23 d. – Palaukit mūsų! (Vokietija) – 16 val.
23 d. – Vertikali būsena (Prancūzija) – 18.15
23 d. – Tobuli melagiai (Italija) – 20.30

Kaunas

Forum Cinemas

17, 18, 20–23 d. – Gražuolė ir pabaisa (3D, JAV) – 13, 19 val.; 19 d. – 13, 20 val.; 17–23 d. – Gražuolė ir pabaisa (JAV) – 10.10, 15.50, 22.40
17–22 d. – Priešnuodis gyvenimui (Vokietija, JAV) – 16, 19.20, 22.30
20, 22 d. – Laimingas bilietas (Rusija) – 16.10
19 d. – šiuolaikinio šokio vakaras (I. Stravinskio, K. Czerny, L. Desiatnikovo muzika). Tiesioginė transliacija iš Maskvos Didžiojo teatro – 17 val.
23 d. – filmas-koncertas „Rammstein. Paris“ – 18.30
22 d. – Patruliai (JAV) – 18.05
17–23 d. – Kongas. Kaukolės sala (3D, JAV, Vietnamas) – 17.20, 21.20; Kongas. Kaukolės sala (JAV, Vietnamas) – 13.30, 20 val.
Traukinių žymėjimas 2 (D. Britanija) – 22.55
Ričis Didysis (3D, Belgija, JAV, Liuksemburgas, Norvegija, Vokietija) – 12.30
17, 20–23 d. – Ričis Didysis (Belgija, JAV, Liuksemburgas, Norvegija, Vokietija) – 10.30; 18, 19 d. – 10.30, 16.10
17, 18, 20–22 d. – Emilija iš Laisvės alėjos (rež. D. Ulvydas) – 11, 13.40, 16.20, 18.40, 21.50; 19 d. – 11, 13.40, 16.20, 18.40; 23 d. – 11, 13.40, 16.20, 21.50
17, 21, 23 d. – Loganas. Ernis (JAV) – 16.10, 19.10, 22.10; 18–20, 22 d. – 19.10
17–23 d. – Šuns tikslas (JAV) – 13.20, 15.10
Skambutis 3 (JAV) – 17.50, 22.50; Penkiasdešimt tamsesnių atspalvių (JAV) – 20.10
17–21, 23 d. – Zero 3 (rež. E. Vėlyvis) – 18.10
17–23 d. – Balerina (Prancūzija, Kanada) – 13.20; Lego Betmenas. Filmas (JAV) – 10.20; Dainuok (JAV) – 12.40
18, 19 d. – Vajana (JAV) – 10.50
17, 20–23 d. – Liūtas (Australija, JAV, D. Britanija) – 10.50, 15.30, 20.20; 18, 19 d. – 15.30, 20.20
18, 20, 22 d. – Didžioji siena (Kinija, JAV) – 14.40
17, 19, 21, 23 d. – Žaklina (Čilė, Prancūzija, JAV) – 10.40, 14.40; 18, 20, 22 d. – 10.40
17–23 d. – Sniego karalienė 3 (Rusija) – 11.10

Redaktorė – Monika Krikštopaitytė (**dailė**)
Atsakingoji sekretorė – Rūta Jakimavičienė
Kinas – Živilė Pipinytė | **Teatras, šokis** – Milda Brukštutė
Muzika – Laimutė Ligeikaitė | **Stilius** – Rita Markulienė
Dizainas – Jokūbas Jacovskis | **Maketas** – Vanda Čemerkaitė
Finansininkė – Brigita Misiuvienė | **Direktorius** – Linas Vildžiūnas

7md

© „7 meno dienos“. Kultūros savaitraštis. Išeina penktadieniais.
Leidžiamas nuo 1992 m. sausio 10 d. Leidėjas VšĮ „7 meno dienos“, Maironio g. 6, 01124 Vilnius. Tel. 2613039. El. paštas redakcija@7md.lt.
ISSN 1392-6462. 3 sp. l. Tiražas 800 egz.
Spausdino UAB „Valdo leidykla“, Gedimino g. 34, Ukmergė

Remia Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas

Lietuvos kultūros taryba